Nr. 2 1947 m. birželis—liepa

Ex Libris Nr. D. Romys

GAIRĖS

TURINYS

psl.

1. **vyr. skltn. Algis Dormantas** — Susikaupimo birželis 1
2. **pskt. Kostas Dabulis** — Skautų idealogijos bruožai . 2
3. **Robert Baden Powell** — Vyras — vaikas 3
4. Savęs ištyrimas ir vyčio įžodis Anglijoje 4
5. **p. s. v. R. Vidugiris** — Šveicarų skautų vyčių kand. programa 4
6. **P. Venclova** — Tautinis auklėjimas tremtyje 6
7. **Donald Culross Peattie** — Pranciškus Asyžietis — kiekvieno šventasis 7
8. **s. v. vyr. skltn. L. P.** — Ar žinai, kad 8
9. Fizinis auklėjimas ir skautybė 10
10. **pskt. Leonas Merkys** — Pavojingų kelių 11
11. **miškin. Brazikonis** — Lietuvos pakelės 12
12. Šis tas apie miegą 13
13. **pskt. R. Vidugiris** — Lapė 14
14. **pskt. R. Vidugiris** — Sakalas 15
15. **s. v. v. skltn. M. Neringa** — Drąsumė — reikalinga . 16
16. **pskt. St. Vytietis** — Ugnies kūrimas 17
17. **s. v. v. s. V. S.** — Dėl vyčių lazdos 20
18. **s. vyt. J. Jurskis** — Iškylaujam Alpėse 21
19. **Laurence Kirk** — Raketa ir rikošetas 24
20. **F. Sipols** — Latvių skautams 30 metų 26
21. Taikos Jamboree 27
22. Latvių skautų darbo paroda 27
23. Lietuviai pas Anglijos skautus 27
24. Gilwellio kursai 27
25. **s. vyt. S. Meškuitis** — Veiklūs vyčiai Seligenstadte . 28
26. **vyr. valt. P. P.** — Kas naujo Dainavos tunte 28

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVIDO BIBLIOTEKA

Ex Libris Nr..... D. Remys

Susikaupimo birželis

Po Pirmojo Pasaulinio Karo mūsų Tėvynė, pakėlusi ilgus amžius kančių ir kietų kovų, vėl atsikvėpė laisva krūtine ir kėlėsi nepriklausomam gyvenimui. Tada ir graži skautybės idėja įleido savo šaknis Lietuvoje. Lietuviškas jaunimas gausiai stojo į skautų eiles ir ruošėsi būti gerais savo krašto piliečiais ir naudingomis asmenybėmis visai žmonijai. Klestėjo Lietuvos valstybė ir greitai prilygo senoms ir kultūringoms tautoms. Lietuvos skautija, įsijungusi į pasaulinę skautų šeimą, išbujojo ir, džiaugdamosi savo tėvynės laime, dirbo jos gerovei.

Tačiau įsiliepsnojusio Antrojo Pasaulinio Karo sūkuriai prieš septynerius metus birželį skaudžiai palietė mūsų šalį ir pakirto jos nepriklausomybę. Lietuva susilaukė jėga prisimetusio šeimininko, kuris visa, kas Lietuvos žmonių pastangomis buvo gražaus kilnaus sukurta, ėmėsi griauti. Neaplenkė jis nė Lietuvos Skautų Sąjungos. Jos veikimas buvo uždraustas, ir daugelį jos vadų ištiko sunkiai aprėpiamos gausybės tautos kankinių likimas. Be laiko iš gyvųjų tarpo liko išskirti abu buvę LSS šefai — A. Stulginskis ir A. Smetona —, kankinio dalia ištiko Brolijos Vadą vyr. sktn. J. Šarauską, ir nemažai kitų LSS vadovų papildė kankinamos tautos aukų eiles.

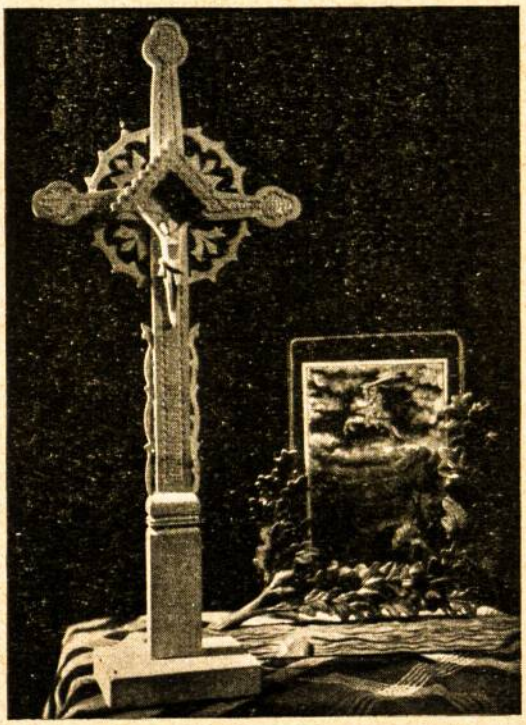

Lygiai vieneriems metams praslinkus, Lietuva išgyveno iki tol dar nematytas baimės ir siaubo dienas. Jos žmonės — dideli ir maži — žiauriausiais būdais buvo išpėšiami iš savo gimtųjų namų ir gabenami klaikion nežinion.

Tą patį birželį per Lietuvą pradėjo skristi karo viesulas, griaudamas miestus, degindamas kaimus ir žudydamas jų gyventojus. Į kraštą atėjo antrasis okupantas, slopindamas kiekvieną lietuvių laisvės pasireiškimą. Besikeičiant karo eigai, Lietuvos žmonės, pagaliau, liko išblaškyti po įvairias šalis . . .

Viso pasaulio kraštuose jau nuaidėjo taiką skelbiąs gaudesys, tik mūsų prispautos Tėvynės varpai vis dar tebetyli. Tykiai tebedejuoja mūsų žemė, karčiai liejasi jos skundas nepelnytomis ir neteisingomis kančiomis.

Savo laimei dalis lietuvių tautos po išgyventų vargų ir siaubo šiandien yra atsidūrusi šiek tiek mažiau slogiose sąlygose ir gali naudotis maža dalele laisvių. Ir čia atgijo Lietuvos Skautų Sąjunga, kurios žymiai praretintos eilės apsipildė naujomis pajėgomis. Vėl jungiasi lietuviškas jaunimas po Dievo, Tėvynės ir Artimo meilės vėliava. Vėl mes esame visą pasaulį apimančios skautiškosios ščimos nariai. Tačiau, kai kitų kraštų skautai laisvų tėvynių glėbiuose atlieka savo tarnybą joms — mes tos palaimintos globos neturime. Mūsų mintys vis siekia į tuos džiaugsmo laikus, kurie liko užgniaužti prieš septynerius metus birželį.

Birželis dabar yra mūsų tautos susikaupimo ir rimties mėnuo. Prisimindami ir pagerbdami susimąstymu tautos ir Tėvynės kančias ir aukas, mes sutvirtiname savo ryžtą visomis išgalėmis stengtis grąžinti mūsų Lietuvą į laisvę ir nepriklausomybę.

Šiam tikslui mūsų tauta yra sukaupusi visas dar likusias jėgas. Ir Tėvynės laukuose pasilikę, ir po pasaulio kampus išblaškytieji lietuviai, vieni aktyvia kova, reikalaujančia nenumaldomų gyvybinių aukų, ar pasyviu pasipriešinimu, kiti organizuotomis bei pavienėmis išlaisvinimo darbo pastangomis nepailstamai ir be atodūsio siekia skaudžiamą tėvų šalį išgelbėti iš naujai grįžusio pirmojo okupanto jungo.

Atsikūrusi Lietuvos Skautų Sąjunga nestovi nuošaliai šio didžiojo mūsų tautos darbo. Tiesa, ji nėra politinė organizacija ir čia nedalyvauja politinėmis priemonėmis. Tačiau skautai nėra ir negali būti abejingi savo Tėvynės reikalams. Tarnavimas Tėvynei įrašytas organizacijos šūkyje.

Susikaupimo mėnuo lietuviams skautams yra geriausia proga sutvirtinti savo pastangoms žengti tikrosios skautybės keliu. Šis kelias neatsiejamai yra surištas su mūsų tautos didžiaisiais siekimais. Tik dorovingas ir sąmoningas žmogus — o tokį padaro vykdymas skautų įstatų — tegali pilnai suprasti savo tikslą, tinkamomis priemonėmis ir sėkmingai artėti į jį. Tik naudinga ir pasišventusi žmonijai ir žmoniškumui asmenybė — kokią išaugina skautybė — tegali prisidėti prie laimingesnio pasaulio sukūrimo — ir tik tokiame pasaulyje mūsų Tėvynė gali tikėtis vėl atsikelti ir nekliūdomai klestėti.

Šių minčių vedini, skautai, o ypač vyčiai, turime išrauti savo eilėse kratais dar pasitaikanti neveiklumą ir abuojumą. Geru pavyzdžiu ir b e k o m p r o m i s i n i u atsidavimu skautybei mes turime pozityviai paveikti mus supantį lietuvišką jaunimą. Atsiminkime viena — skautavimas, o juo labiau vyčiavimas, nėra ieškojimas malonumų ar smagaus laiko praleidimo. Tik besąlyginis per įžodį svanoriškai užidėtų pareigų vykdymas veda mus į tikrąjį, mūsų Tėvynei ir visai žmonijai naudingą, skautiškumą.

Kenčianti Lietuva, gyvybinės tautos ir mūsų organizacijos aukos reikalauja iš mūsų susipratimo ir pasišventimo. Tad — susikaupkime, pagalvokime ir pasitempkime!

vyr. sktn. Algis Dormantas

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Pasktn. Kostas Dabulis

Skautų ideologijos bruožai

Skautų ideologija išplaukia iš skautų obalsio. „Dievui, Tėvynei ir Artimui“ yra pagrindinės skautų ideologijos gairės. Obalsis savo esme visuomet yra trumpas ir todėl ideologijos aiškumui yra duodami 10 mūsų įstatų, kurie yra obalsio aiškinimas ir praplėtimas.

Mūsų ideologiją galima suskirstyti į šias pagrindines dalis: Dievui, Tėvynei, Artimui, skautybei ir pačiam sau.

1. PAREIGOS DIEVUI

Skautas yra tikintis žmogus. Baden-Powellio skautybės sistema nepripažįsta savo eilėse indiferentų. Neapsiribojama čia viena kuria konfesija ir iš skautų kaip tik reikalaujama tolerancijos kitų religijų atžvilgiu. Skautybė reikalauja tikėjimo į Aukščiausią Kūrėją, bet neapriboja jam tarnavimo būdų. Esmėje visos krikščioniškosios religijos yra panašios tuo, kad jos tiki į vieną Dievą ir turi vienodą doros ir moralės supratimą. Skautybės moralės supratimas kaip tik ir išplaukia iš krikščioniškosios moralės. Ši moralė yra ta esencija, kuri duoda skautybei tvirtumo ir gaivalingumo.

Religiniams reikalams atlikti ir skautus auklėti religinėje krikščioniškoje dvasioje skautybė kviečiasi kunigus, palikdama religiniuose reikaluose jiems visišką laisvę.

Taigi, suglaustai visa tai galima pasakyti: skautas atlieka visas jam uždedamas tikybines pareigas, būdamas tikintis žmogus, jis yra praktikuojantis savo konfesijos narys.

2. PAREIGOS TĖVYNEI

Šios pareigos yra dvejopos: tautai ir valstybei.

Apie pareigas tautai ir su jomis surištą tautinį auklėjimą esu jau rašęs praeitame „Gairių“ numery. Todėl apie jas trumpai galima tik tiek pasakyti, kad skautas myli savo tautą ir tėvynę, o kad būtų galima mylėti, reikia pirmiau jas pažinti. Todėl skautas turi puikiai pažinti savo tautos istoriją, mokėti jos dainas, pasakas, žinoti papročius, pažinti savo kraštą, jo žymesnes vietas, jo gamtą ir joje gyvenančius gyvulius (skautas gamtos ir gyvulių draugas). Tam daug padeda keliavimas ir stovyklavimas, istorijos pašnekėsiai, stovykliniai laužai, kuriuose girdimos liaudies dainos ir matomi tautinių pasakų ar padavimų inscenizavimai ir kt.

Skautas, gyvendamas valstybėje, yra lojalus pilietis. Ypač tai liečia vyro pareigas valstybei. Tai ypač sunku išpildyti okupacijų metais, kurios, viena kitą pakeisdamos, yra užgriuvusios mūsų tėvynę. Aišku, kad tada kiekvienas lietuvis pirmoj eilėj atliks savo pareigą tautai, t. y. kiekvienu atveju elgsis taip, kad būtų naudingas savo tautos, o ne okupantų interesams.

Taigi: skautas yra ištikimas savo tautos narys, visur ir visada pirmoj eilėj statąs savo tautos reikalus; jis myli viską, kas lietuviška; savo pareigas tėvynei atlieka pavyzdingai ir šia prasme yra pavyzdys kitiems tautiečiams.

3. PAREIGOS ARTIMUI

„Skautas naudingas ir padeda artimiesiems“-sako 3-čias įstatas, apspręsdamas skautų pareigas artimui. Skautas jau nuo pat mažens, pagal išgales, stengiasi būti visiems naudingas. Jau jaunesnieji skautai savo įžodyje pasižada padaryti kasdieną bent po vieną gerą darbelį. Augant skauto fizinėms ir protinėms galioms, didėja ir reikalavimai jam. Apie vyčius Baden-Powell sako, kad jie sudaro tarnybos broliją. Būti naudingu neužtenka vien gerų norų, bet reikia ir sugebėjimų. Vyresnieji skautai, ypač skautai vyčiai, jau nebegali pasitenkinti vien kasdieniniais gerais darbeliais ir jaustis padarę šiuo atžvilgiu viską, kai jie vakare gali atsirišti savo kaklaryšio mazgelį. Ne, iš jų reikalaujama daug daugiau. Kad vyčiai, atsižvelgiant į jų amžių, galėtų būti naudingi, jie privalo turėti amatą ir profesiją. Todėl skautybė reikalauja iš skauto vyčio, kad jis šia kryptimi būtų pasirengęs arba rengtųsi.

Iš skauto reikalaujama pareigingumo visur ir visada — visų jam privalomų ar laisva valia pasirinktų darbų atlikime. Jeigu darbo atlikti negalima, jo nereiktų nė pradėti, o kartą pradėjus, reikia ištverti iki galo. Neužtenka darbą atlikti gerai, jį reikia atlikti geriausiai.

Taigi: skautas iš pat mažens yra naudingas savo artimiesiems; jis nereikalauja patarnavimų iš kitų, bet stengiasi pats visur kitiems patarnauti; jis neapsiriboja vien gerais darbeliais, augant jo fizinėms ir dvasinėms galioms, iš jo reikalaujama ir atatinkamo darbo visuomenei.

Skautai vyčiai, būdami jau suaugę vyrai, tarnavimą visuomenei labai dažnai pasirenka ir visos draugovės ar būrelio vardu. Labai gražu, kai matome uniformuotus vyrus, lankant ligonius, atliekant kokį kitą visuomeninį darbą. Labai sveikintina, kad toks reiškinys dažnai įnešamas į draugvės ar būrelio uždavinių lentelę. Aiškus dalykas, kad ir kitos formacijos šia kryptimi gali daug naudingo darbo atlikti.

Siunčiame Viešpačiui savo padėką ir prašymus

4. PAREIGOS SKAUTYBEI

Kaip kiekviena kita organizacija ar draugija, taip ir skautybė uždeda savo nariams pareigas tarp kitų ir pačiai skautybei. „Skautas paklusnus tėvams ir artimiesiems“ — tai bus drausmės klausimas. Drausmė yra organizacijos pajėgumo pagrindas. Kur nėra drausmės, nėra ir organizacijos. Skautų organizacijos drausmė yra labai panaši į kariuomenės drausmę; skirtumas tik tas, kad kariuomenės drausmė yra priverčiama, o skautiška drausmė išplaukia iš savanoriškumo. Savanoriškumas yra suprantamas ta prasme, kad kiekvienas jaunuolis savu noru įeina į skautų eiles, bet visus vyresniųjų įsakymus privalo vykdyti. „Skautas vykdo savo vado įsakymus visiškai nesiklausdamas priežasties“-sako Baden-Powell.

Kita skautybės ypatybė — tai jos narių tarpusavio broliškumas. „Skautas draugas savo artimui ir brolis kitam skautui“. Skautybė reikalauja ne tik išorinių broliškumo žymių, bet ir vidujinių — dvasinių. Skautų tarpusavio santykiai grindžiami broliškumo dvasia, todėl savaime suprantama, kad visi nesusipratimai, kurie pasitaiko ar gali pasitaikyti skautų tarpe, turi būti broliškai išsiaiškinti ir tarpusavyje likviduoti. Skautiškas vienetas, tai lyg savotiškas šeimos ratelis platesne prasme, ir kaip šeimos darna pareina nuo jos narių susiklausymo, vienas kito gerbimo ir pagarbos vaikų tėvams ir tėvų supratimo vaikų interesų, taip ir skautiško vieneto darna ir jo veiklos našumas pareina nuo jos narių solidarumo, pagarbos vienų kitiems ir paklusnumo savo vadams, kurie dažnais atvejais (pas sk. vyčius beveik išimtinai), yra pačių iš savo tarpo išsirenkami.

Taigi: Skautų tarpe turi bujoti drausmė, broliškumas, susiklausimas ir vienas kito supratimas. Skautybė reikalauja iš savo narių pagarbos jai (skautybei) ir paklusnumo vadams.

5. PAREIGOS SAU

Kiekvienas žmogus, o taip pat ir skautas, turi be kitų pareigų ir pareigas pačiam sau. Apie tai mums aiškiai kalba 5, 8, 9 ir 10 įstatai. Yra sakoma, kad kitus nugalėti yra daug lengviau, negu pačiam save. Todėl savaime suprantama, kad žmogus, galįs sutvarkyti visas savo ydas, bus asmenybė, galinti imponuoti kitiems.

(nukelta į 25 psl.)

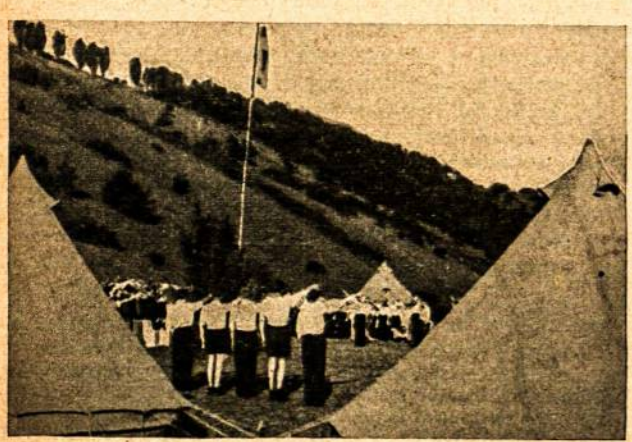

Gerbiame mūsų vėliavą

Vyras — vaikas

ROBERT BADEN-POWELL

Ir pradžiai, norėdamas sustiprinti tuos, kurie nori tapti vadovais, norėčiau pasisakyti prieš nuomonę, kad norint būti geru skautų vadu, reikia mokėti viską:

Ne, neužteks būti vyru-vaiku; aš tuo suprantu, kad:

1. Jis turi turėti savyje berniuko sielą; reikia, kad jis iš anksto mokėtų atsistoti toje plotmėje, kurioje stovi tie, su kuriais jis dirbs.

2. Jis turi mokėti suprasti įvairaus amžiaus berniuko psichiką.

3. Jis turi geriau rūpintis savo vadovaujamaisiais individualiai, kaip jų mase.

4. Norėdamas pasiekti geriausių rezultatų, jis turi išvystyti tarpe individų bendruomeninę dvasią.

Tokie yra esminiai principai, kuriais yra pagrįstas skautų ir skaučių auklėjimas.

Grįžtant prie pirmo punkto, vadovas neturi būti nei mokyklos mokytojas, nei dalinio karininkas, nei sporto vadovas. Viskas, kas iš jo reikalaujama, yra tai, kad jis mėgtų gyventi po plynu dangumi, įeitų į savo berniukų siekius, mokėtų rasti žmonių, kurie galėtų duoti pageidaujamų žinių, ar tai apie boksą, ar apie grojimą fleita, iš istorijos, ar apie mechaniką.

Reikia, kad jis atsistotų padėtyje didžiojo brolio, kad jis matytų dalykus savo berniukų akimis, kad jis jiems vadovautų, juos vestų, juos uždegtų eiti gera kryptimi. Ir štai, tai viskas.

Skautai yra brolija, pilna gyvumo. O kur yra daugiau gyvumo, ten atliekamas didelis darbas artimui, kovojant su egoizmu. Jaunesniųjų skautų, skaučių, vyčių knygos, praeinančios įvairius jaunuolių gyvenimo laikotarpius, atsako į mūsų antrą pasiūlymą.

Trečioje vietoje, tai yra vado reikalas — ir šis dalykas yra vienas iš įdomiausių — kiekvieną berniuką ištirti ir priversti jį parodyti tai, kas yra bloga. Penki nuošimčiai gero yra net blogiausiame charakteryje.

Žaidimą sudaro tai, kad reikia gerąsias savybes atrasti ir išvystyti iki santykio 80 ar 90%. Tai yra auklėjimas, o nebe mokymas, to smulkmenas jūs rasite knygose pašvęstose skautams arba skautėms.

Ketvirta. „Skautų“ auklėjime skilčių ar draugovių sistema duoda kolektyvinę išraišką auklėjimui, kuri praktikoje įgyvendina visa tai, ko berniukas buvo išmokytas. Skilčių sistema, jos metodai ir jos veiksmingumas yra aprašyti vadovėliuose; kadangi ši sistema sudaro pasisekimo raktą, ji turi būti išstudijuota iki galo.

(iš „Skautų Vado“)

Vertė psktn. St. Vytietis

Savęs ištyrimas ir vyčio įžodis Anglijoje

(IŠTRAUKA IŠ KNYGELĖS „ROVER SCOUTS WHAT THEY ARE")

Šie puslapiai, rašyti patiės skautybės įkūrėjo, turėtų nurodyti, kaip pravesti skauto vyčio priėmimą ir savęs ištyrimą prieš įžodį. Šie puslapiai yra skiriami ir tiems, kurie dar nėra buvę skautais, ir tiems, kurie, kaip skautai, atėjo iš draugovių, kadangi jie kiekvienu atveju turėtų pilnai suprasti, kokį žingsnį ketina padaryti.

Savęs ištyrimas (budėjimo forma ar kuria kita) ir įžodis yra svarbūs veiksniai pabrėžti faktui, kad skautas vytis kandidatas, likdamas skautu vyčiu prisiima aiškiai apibrėžtą atsakomybę. Budėjimo ir įžodžio apeigos gali įvairuoti, ir tai pareis nuo būrelio ir paties kandidato pageidavimų.

SAVĘS IŠTYRIMAS

Pagrindinė mintis čia yra ta, kad jaunuolis prieš tapdamas skautu vyčiu, su pagalba paties skautybės įkūrėjo parašytų klausimų, ramiai pergalvotų ką daras su savo gyvenimu, ar yra pasirengęs likti skautu vyčiu ir duoti įžodį jau kaip vyras.

Jaunuoliui turėtų būti išaiškinta, kad jis negali duoti įžodžio, kol jis nėra visai tikras, jog garbingai jį tęsės. Vyčių vadas turėtų nurodyti, kad sveikai galvojąs jaunuolis rūpestingai apsisprendžia, prieš darydamas tokį svarbų žingsnį, ir neduos šio rimto įžodžio, iki jis nebus pasiryžęs geriausiai jį įvykdyti.

Skautybė visose savo šakose yra savanoriška ir tatai turėtų bet: pilniausiai išaiškinta būsimiems skautams vyčiams. Tirdamas save, jaunuolis apžvelgia savo praeitį, galvoja apie sunkiai įžvelgiamas ateities galimybes ir, tylumoje, pasiskiria tarnauti Dievui bei jį patį apsupantiems žmonėms. Be viso šito, vyčio įžodis negalėtų būti tuo, kuo jis buvo numatytas, tai yra būti išoriniu ženklu vidujinio nusistatymo gyvenimo atžvilgiu. Bet kokios apeigos čia nėra reikalingos, kadangi jaunuolis budėjimą gali atlikti ir savo ramiam kambaryje, tačiau vyčių vadas yra atsakingas už tai, kad joks jaunuolis nepatektų į vyčių eiles, kuris nėra visiškai pasiryžęs gyventi pagal vyčių idealus.

Jei kur būrelis ir kandidatas galvoja, kad budėjimas atliktinas konkretesne forma, jis gali būti atliktas bažnyčioje, atvirame ore, vyčių būkle arba kurioje tikrai ramioje vietoje. Kiekvienu atveju kandidato pageidavimai šiuo atžvilgiu turi būti respektuojami.

Tokiais atvejais vyčių vadas jaunuolį turėtų palydėti į budėjimo vietą; abu kandidato globėjai-vyčiai gali taip pat dalyvauti. Jei pageidaujama, vadas ir globėjai po to gali pasitraukti, tačiau reikia žiūrėti, kad budėjimas nebūtų pertrauktas ar sutrukdytas. Jaunuolis paliekamas vienas savarankiškai šiuos klausimus apsvarstyti.

Koks planas bebūtų priimtas, pagrindiniu dalyku turi būti paprastumas ir nuoširdumas. Šių apeigų tikslas yra jaunuolio dvasinis sustiprėjimas.

ĮŽODIS

Įžodis yra spausdinamas pilnai, taip, kaip jis buvo B. P. surašytas, tačiau, atsižvelgiant į tuos, kurie norėtų iš apeigų ką nors išleisti, tokios dalys yra įskliaustos. Spėjama, kad šio įvykio įspūdingumas padidėja, jei vyčių vadas turi apeigų tekstą, įdėtą į atitinkamus viršelius.

Pasirengimą įžodžiui reikia užbaigti atitinkamomis maldomis, kurių galima rasti maldaknygėje „Prayers for use in the Brotherhood of Scouts". Įžodis, lygiai kaip ir budėjimas, gali būti atliekamas bažnyčioje, arba atvirame ore, arba skautų vyčių būkle. Jei įžodis duodamas vyčių būkle, geriausiai būtų šias apeigas atlikti po vakarinės programos. Įžodis niekad nėra duodamas viešai; jis sudaro iškilmingą momentą korporaciniame būrelio gyvenime.

SAVĘS IŠTYRIMAS

Žmogui beaugant ir begyvenant, jo laikas eina vis greičiau ir greičiau. Kalbant palyginimu, gyvenimas trunka tik trumpą laiką ir greit baigiasi.

1. Ar geriausiai išnaudoju savo gyvenimą, kurį man davė Dievas?
2. Gal aš jį praleidžiu niekais, nieko neveikdamas, tai yra prašvilpiu savo gyvenimą?

Šveicarų skautų vyčių kand. programa

Rąšydamas apie mūsų skautų vyčių kandidatų programos apimtį bei netobulumus (S. A. Nr. 3, 1947), buvau prašęs kitų brolių vyčių talkos. Tada buvau turėjęs po ranka tik anglų vyčių programą. Dabar atsiliepė vienas brolių ir prisiuntė šveicarų vyčių kandidatų programą (paimta iš „Livret de L'Eclaireur Suisse"), kuri dar daugiau praplės mūsų žinias apie kitų šalių vyčiams statomus reikalavimus.

Ši kandidatų programa taip atrodo:

1. atlikti 6 mėn. kandidatavimą;
2. būti davus įžodį;
3. žinoti šveicarų sk. sąjungos ir vyčių organizaciją;
4. vyriškoji ištikimybė įstatams;
5. skautiškoji šveicarų literatūra;
6. pilietinės žinios, tradicijos, Šveicarijos istorija;
7. bendroji ir asmens higiena;
8. pirm. pagelba nelaimingais atsitikimais;
9. orientavimasis bet kokioje vietovėje;
10. vienos paros žvalgymas, stovykla, stebėjimas, iškyla;
11. pionierinis arba rankų darbas;
12. kūno kultūros praktikavimas.

Pastaba. I p. l. skautai gali būti atleisti nuo 7—12 p. p. egzaminų.

Tokia yra vyčių kandidatų programa Šveicarijoje. Ji vis dar žymiai lengvesnė, nei mūsiškoji. Gal ir dar kas iš brolių vyčių atsilieps, parūpindamas kitokių programų (danų, švedų, prancūzų, amerikiečių), tad dar daugiau žinosime ir galėsime sukūrti tokį programos projektą, kuris mums tiks ir kaip skautams, ir kaip lietuviams.

p. s. v. R. Vidugiris

3. Ar nedarau kartais to, kas kenkia kitiems?
4. Ar neieškau per daug uždarbio, malonumų ar avansavimosi, neatlikdamas patarnavimo kitiems žmonėms?
5. Ką buvau įžeidęs ar nuskriaudęs savo gyvenime? Ar negalėčiau atitaisyti skriaudą?
6. Kam buvau padėjęs savo gyvenime? Ar negalėčiau dar kam padėti?

Mes negauname atlyginimo už atliktą patarnavimą ir tatai daro mus laisvus, juos atliekant. Dirbame ne darbdaviui, bet vien Dievui ir savo sąžinei. Tuo pasakome, kad esame v y r a i.

Vyčių šaka skautų judėjime yra apibūdinta kaip „Tarnavimo Brolija", taigi, įstodami į ją, mes gausime progos lavintis šia prasme, t. y. tarnauti įvairiais būdais, kurie šiaip mums nebūtų prieinami.

Tarnavimas yra vykdytinas ne vien atliekamu laiku. Tarnavimas turėtų reikšti nusistatymą gyvenimo atžvilgiu, kuris ras progos ir galimybių visuomet praktiškai pasireikšti.

1. Gal įstoju į vyčių eiles tik dėl malonumų ir pramogų, kurių galiu rasti jų eilėse?
2. Ar ryžtuos realiai vykdyti jų eilėse tarnavimą, kuris reikalaus iš manęs visiško pasiaukojimo?
3. Kaip aš suprantu tarnavimą?
4. Ar tikrai savo darbuose pirmiausiai galvoju apie kitus, o tik paskui apie save?
5. Kokiai tarnavimo sričiai geriausiai tinku: namuose, darbe, liuoslaikiu?

Kadangi mūsų tarnavimo pasisekimas pareis nuo mūsų būdo, turime drausmintis, kad turėtume geros įtakos kitiems.

1. Ar ryžtuos bandyti ir mesti blogus įpročius, įsigytus praeityje?
2. Kokios yra mano būdo silpnosios pusės?
3. Ar esu visiškai garbingas, tiesus ir vertas pasitikėjimo?
4. Ar esu ištikimas Dievui, Karaliui, Šaliai, savo darbdaviams, savo valdiniams, skautų judėjimui, draugams ir pats sau?
5. Ar esu geros nuotaikos, linksmas ir mandagus su kitais?
6. Ar būnu blaivus, ar dorai gyvenu bei dorai kalbu?
7. Ar turiu drąsos ir kantrybės ištverti, jei man nesiseka?
8. Ar turiu savo nuomonę, ar pasiduodu kitų nuomonei ir ar leidžiuos perkalbamas?
9. Ar esu pakankamai tvirtas nepasiduoti pagundai — gerti, arba nuskriausti mergaitę ar moterį?
10. Jei kai kuriuose šių atvejų nesu tvirtas, ar pasiryžtu čia ir dabar, su Dievo pagelba, padaryti visa šioms ydoms pataisyti bei jomis nusikratyti?

Teduoda Dievas man tvirtumo likti nuo dabar tikru vyru ir naudingu savo šalies piliečiu.

ĮŽODIS

Pastaba: jei nenorima atlikti visų šių apeigų, įskliaustas dalis galima išmesti.

Jaunuolis, kuris jau atliko savęs ištyrimą, yra pastatomas prieš uniformuotą vyčių būrelį arba draugovę (ir, su savo globėjais iš kiekvieno šono, atsistoja prieš stalą, padengtą šv. Jurgio kryžium, ant kurio stovi ąsotis su vandeniu, dubuo ir rankšluostis).

Vyčių vadas stovi (už stalo) veidu į juos ir, vadindamas kandidatus(-tą) vardu, taria:

Vadas: Ar atėjai pasiryžęs likti skautu vyčiu mūsų visą pasaulį apimančioje brolijoje?

Kandidatas: Taip.

Vadas: Nežiūrint praeityje turėtų sunkumų, ar pasiryžti stengtis vesti dorą gyvenimą: būti garbingu, teisingu ir tiesiu darbuose bei elgesyje; būti doru mintyse, kalbose ir darbuose?

Kandidatas: Taip.

Vadas: Ar supranti, kad tarnavimas reiškia, jog visuomet būsi geraširdis kitiems žmonėms ir visados

Stovyklos kapela

stengsies padėti jiems, net jei tatai tau ir nebūtų patogu, malonu ar nepavojinga, nelaukdamas niekad atlyginimo už savo darbą?

Kandidatas: Taip.

Vadas: Ar supranti, kad tapdamas vyčiu, įstoji į Broliją, kurioje mes norime padėti tau vykdyti tavo idealus, kurioje reikalaujame paklusnumo mūsų nuostatams ir tarnavimo kitiems vykdymo?

Kandidatas: Taip.

Vadas: Senais laikais norėjusieji būti ritieriais turėjo paprotį nusiplauti vandeniu, kaip ženklą, kad nuplauna šalin blogus darbus ir yra pasiryžę pradėti gyventi iš naujo. Ar nori parodyti tokį ženklą mūsų visų akivaizdoje?

Kandidatas: Taip.

(Kandidatas, arba jeigu jų keli — tada vienas paskui kitą — ištiesia rankas virš dubens; vienas globėjų paima asotį ir pila vandenį ant jų rankų, o antras globėjas nusausina jų rankas.)

Vadas: Jums šiuos dalykus supratus, kviečiu Jus duoti įžodį, turint galvoje, kad Jūs žiūrėsite į visa tai jau ne kaip berniukai, bet kaip vyrai.

(Kandidatas žengia žingsnį ir tuo laiku vado padėjėjas išeina su vieneto vėliava ir nuleidžia ją tarp vado ir kandidato, kuris kairę ranką deda ant vėliavos koto, o saliutuoja su dešine ranka.)

Kandidatas: Savo garbe aš pasižadu stengtis tarnauti Dievui, visuomet padėti kitiems ir paklusti skautų įstatams.

Tada vyčių vadas paduoda jam kairę (o su dešine suduoda per kairį petį) sakydamas:

Vadas: Aš pasitikiu tavo garbe ir tikiu, kad ištęsėsi savo įžodį (ir suduodu tau per petį, kaip tai praeityje darydavo riteriams, tau priminti, kad yra viena jautri vieta, būtent — tavo garbė: niekas neturėtų būti greičiau pajusta, kaip prasikaltinimas jai).

Po to vadas užriša jam mazgą ir paduoda jo ženklus tardamas:

Vadas: Šis skalpas ant tavo peties, — geltonas, žalias, raudonas, — reprezentuoja tris mūsų Brolijos sekcijų spalvas. Teprimena jis tau tavo pareigą mūsų jaun. broliams, ir tavo, kaip skauto vyčio, atsakomybę, visuomet būti jiems vertingu pavyzdžiu, rodančiu tavo gerąsias ypatybes.

(Būrelis apsupa naują skautą vytį, sveikinasi ir sveikina).

Vertė psktn. Vidugiris

P. Venclova

Tautinis auklėjimas tremtyje

Žmonėms, atgyvenusiems pusę savo amžiaus, nutautėjimo, pavojus mažiau grąso, bet jis yra labai didelis jaunuomenei, ypač vaikams. Kaip kūnui reikalingas maistas, taip brėstančio jaunuolio sielai reikalingas nuolatinis dvasinis penas, kurį jis semiasi iš gyvenamos aplinkumos ir iš to, su kuo santykiauja.

Kalbant apie tautinį auklėjimą tremtyje, turime nuolat ir su atsidėjimu rūpintis, kad tie dvasios šaltiniai niekad neišsektų ir nuolat gaivintų augantį atžalyną. Gyvenant tėvynėje tuo rūpintis nereikėjo. Ten brėstantį jaunimą gaubė savos tautos ir savos tėvynės meilės ir prisirišimo veiksniai. Čia gi tremtyje esame veikiami svetimų įtakų, o oro, dvelkiančio iš tėvynės, pritrūksta. Pradedama alsuoti svetimu oru.

Mūsų tautinės stiprybės pirmasis šaltinis yra kalba. Neužtenka lietuviškai kalbėti, bet ta kalba turi būti gryna ir apsaugota nuo svetimybių. Tautietis turi jausti savo kalbos grožį ir dvasią. Turi pažinti tos kalbos lobynus: nepaprastai gražią ir gausią mūsų tautosaką, kūrybą, didžiųjų mūsų rašytojų, kaip Donelaičio, Maironio, Žemaitės kūrinius, kalbos turtingumą ir grožį. Taip pat reikia kelti savo jaunųjų tarpe tas kančias, kurias mūsų tautai teko kentėti dėl savo rašto. Juk spaudos draudimo laikotarpis su gausiu būriu to laiko didvyrių neturi sau lygaus pavyzdžio. Tai kovų ir kančių už savo kultūrinės vertybes spindintis vainikas.

Su visu stropumu reikia išrauti tas piktžoles, kurios auga, daugėja ir klesti mūsų kalboje. Nuo visokių Anckų, Botkų, Vytkų, farkarčių, šnelcugų, haferfliokų ir t. t. ir t. t. turime kartą apsivalyti. Kaip mūsų tautinės ambicijos gėdą, išmeskime juos į šiukšlyną.

Svetimų kalbų mokėjimas, ypač gyvenant tremtyje, reikalingas ir naudingas. Sveikintinas kalbų mokimasis; bet jas naudokime tik ten, kur reikia. Ne vienas geras ūkininkas, maldamas, vikių į kviečius nemaišo. Visokių grūdų mišinys tinka tik kiaulėms.

O mūsų dainos. Mūsų gražios, ne tik savųjų, bet ir svetimųjų iššlovintos dainos! Kad ir stovyklose vestuvių, krikštynų ir kitom pramogom, ką išgirsi dainuojant? Visokias „Zuzanas“, „Jau sužydo“ ... fokstrotus, šlagerius, o kartais nesigėdinama užtraukti kokią vokišką ar slavišką falalušką. Savo liaudies dainelė kai kam jau „nemadna“. Nemadna jau „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka“ . . . Nors taip nesenai nuo to Nemunėlio krantų atklydome. Taip, rodos, širdis ilgisi jo romantiško grožio. Dar tartum skamba ausyse Pašešupių šienpiūvių dalgiai, grįžtančių namo rugių grėbėjų ir piovėjų dainos. Nutolome nuo Nemuno krantų. Bet palaikykime savo, ypač jaunųjų širdyse neužgęstamą tam kraštui meilę. Ją palaikysime ir per dainas, kurios primins kiekvieną tėvų ir protėvių žemės kertelę. Per dainas jausime savo buvusios, gyvos, žavios, o dabar kenčiančios tėvynės alsavimą. Mūsų dainų tautos tradicijų žiedo, nevalia blevyzgoti nepagarbiai, ypač girtų sambūry.

Mūsų istorija. Ji mums atrodo tokia paprasta, kasdieniška. Bet tik įsigilinkime, įsijauskime į ją. Kiek ten savo krašto meilės. Kiek pasiaukojimo dėl tėvų žemės. Kiek padavimų, sukrečiančių didvyrių galinga dvasia. Stebimės kartais šių laikų didžiųjų galybe. Juk anais laikais mes už juos buvome nemažiau galingi. Bet tokio melo, klastos, žiaurumo ir niekšybių, kokios pasitaiko dabar, mūsų istorija nežino. Auklėkime savo jaunimą taip, kad jis žmogaus vertę jaustų ne fizinėj galybėj ir niekšybėse, bet žmogaus dvasios kilnume. Dabartinė mūsų karta pati įsitikino, kad smurtui ir niekšybėms anksčiau ar vėliau ateina galas. Mes vadovaukimės V. Kudirkos eilėrašty paleistu šūkiu: „Ne tas yra didis, prieš ką milijonai, prispausti vergijos, žemyn galvas lenkia . . .“

Palaikant ir stiprinant tautinį auklėjimą, ypač ir tremtyje, turime laikytis savų papročių. Jaunimas, ypač vaikai, savo darbuose ir žaidimuose noriai pamėgdžioja vyresniuosius. Jiems ir visokios svetimybės greičiau prilimpa. Jaunimui reikia nurodyti, kas yra sava ir kas yra svetima. Kokie papročiai yra mūsų, kuo jie mums savi ir gražūs. Kas mus, kaip lietuvius, išaukština ir kas žemina. Pagaliau atsiminkime pasakėlės varną, kuriai baltai nusidažius, kitos varnos išvijo ją iš savo tarpo. Ne viskas yra didinga ir gražu, kas šiandien kartais madoj.

Visokius nukrypimus nuo tiesos pas mus atnešė svetimieji. Todėl melą, apgaulę, klastą, žalingus ir svetimus papročius atmeskime. Didžiuokimės esą lietuviai ir elkimės taip, kad ir svetimas mumis gerėtųsi.

Tautinis auklėjimas turi prasidėti nuo pirmųjų vaiko ištartų žodžių. Jau vaikų darželio lietuviukai turi žinoti, kad jie yra lietuviai, kad jų tėvynė yra Lietuva, kad mūsų šaly Nemunas teka, kad ten visi lietuviškai kalba ir dainuoja, kad mūsų sostinė yra Vilnius, kad dabar ten svetimi šeimininkauja ir t. t. Augant jų akiratis apie savą tėvynę turi plėstis. Lietuvis turi užaugti su tvirtu, užgrūdintu, nepalaužiamu būdu, kad atsispirtų visokiom svetimom vėtrom, kurių gyvenant svetur labai gausu.

Tačiau atsiminkime, kad mes esame ne tik lietuviai, bet ir europiečiai. Gyvendami svetur turime santykiauti ir su svetimaisiais. Ką pastebėję pas juos gero ir mums naudingo, galime iš jų tik pasimokyti. Tuo tik praturtinsime lietuvių tautos lobyną. Juk tokią progą santykiauti ir stebėti svetimas tautas retai turėsime. Nors mes ją turime per prievartą, bet išnaudokime progą, stebėkime ir mokykimės. Ką pastebėsime mums netinkamo ir žeminančio, taip pat pasimokykime, kaip neturi būti.

Šio straipsnio apimtis leido tik šias retas gaires nusmaigstyti mūsų tautiniam auklėjimui tremtyje. Šiuo reikalu turėtų nuolat ir nenuilstamai rūpintis kiekvienas sąmoningas tremtinys lietuvis. Skautai, ypač skautai vyčiai, kaip pajėgus ir pilnas jaunatviškos energijos mūsų jaunimo aktyvas, šiuo keliu turi žygiuoti pačiam priešaky.

Donald Culross Peattie

PRANCIŠKUS ASYŽIETIS — KIEKVIENO ŠVENTASIS

Prieš*) septynetą šimtmečių, mažame Italijos kalnų miestelyje užgimė viena iš didžiausių sielų, kada nors įsikūnijusių mirtingame žmogaus kūne. Dar ir šiandien jo skelbtoji evangelija tebėra tokia tyra, kaip paukščių giesmė. Tuo tarpu, kai kiti šventieji mus nugąsdina savo antžmogišku šventumu, Pranciškus Asyžietis yra toks paprastai žmogiškas, kaip kad gražus kūdikis. Jį vadindavo „Poverello" (vargšelis), bet savo dvasioje jis buvo toks turtingas, jog turtingieji pirkliai jo aplinkoje jausdavos pavargėliais.

Giovanni Bernardonne, jei vadinsime jį jo krikšto vardu, gimė 1181 ar 1182 m. Asyžiuje, vidurinėje Italijoje. Jo tėvas Pietro Bernardonne, jį trumpai šaukdavo Francesco arba Cesco. Mokykla jį traukė nelabiau už kitus, pramogas mėgstančius vaikus, ir jo išauklėjimas buvo silpnas, kad ir tų laikų mastu. Kadangi jis buvo numatytas komercinei karjerai, tad tėvas jį ir pralaikydavo visą dieną krautuvėje, bemokindamas kaip išspausti daugiau pelno. Bet vakare jis būdavo triukšmingiausių savo amžiaus jaunuolių priekyje. Vyno savo draugams jis nesigailėdavo, o jo piniginė visuomet būdavo atvira. Perkant naujus drabužius, jis taip pat būdavo nepasotinamas. Tėvas kraipydavo savo galvą, bet pinigų Pranui dėl to nemažindavo, nes sūnaus ekstravagancija bankininkams rodė, jog jo reikalai buvo puikiausioj būklėj.

Karai tais laikais buvo populiarūs. Į vieną iš jų 1203 metais su kitais Assisi jaunuoliais išsirengė ir jaunasis Bernardonne. Netrukus jis pateko į nelaisvę, po metų buvo paleistas, bet susirgo ir kovojo su mirtimi, tačiau pasveikęs vėl stojo kariuomenėn. Susirgo antru kart. Su šia liga praėjo ir jo „užsidegimas" senajam gyvenimui. Jo gyslomis pradėjo tekėti kažkoks naujas jausmas. Vieną vakarą, bevaikščiodamas gatvėmis, lyg trenktas, sustojo ir ėmė klausytis. Draugai praužė pro šalį. Jis išėjo už miesto, ir, užlipęs ant vieno kalnelio, ėmė melstis.

Gyvenimo posūkio taškas buvo arti. Vieną rytą, bejodamas, sutiko elgetaujantį raupsuotąjį. Šis puošnus jaunikaitis raupsuotųjų iš viso negalėdavo pakęsti. Jis nusisuko ir traukė piniginę. Staiga lyg žaibas nutvisko jo širdyje: juk šis vargšas nelaimingasis ne išmaldos trokšta. Už ligą šiam niekeno nemylimam žmogui turi būti baisesnė vienatvė. Pranas šoko nuo žirgo, ir pribėgęs raupsuotąjį pabučiavo. Po šio įvykio jis prisiversdavo nuolatos lankyti raupsuotųjų ligoninę. Jiems jis ėmė skirti ir visus, iš tėvo išlaidoms gaunamus pinigus.

Pranui turint 25 metus amžiaus, 1206 metais vieną dieną tėvas jį išsiuntė į mūgę Foligno miestelyje. Ten jis derėjosi kaip buvo išmokęs, kol už savo prekes išspaudė pačią aukščiausią kainą. Kai jam pasiūlė gerą sumą už jo arklį, jis, kaip sumanus prekiautojas, ir tąjį pardavė. Tad drožė sau pėsčias namo, visai nenuvokdamas, kad įvykdė paskutinį biznį savo gyvenime.

Beeinant per nokstančius vynuogynus, jį apėmė pasipiktinimus visokiais pinigų gavimais. Jis nusprendė, kad iš turto kyla visi šlykštūs kivirčai ir besielis purvas, kuris suteršia žemę. Šias mintis besvarstydamas, jis priėjo San Damiano koplyčią ir atsiklaupė vidury jos griuvėsių.

Ten apačioj, mieste buvo dievinamas geras gyvenimas. O Dievo namai čia, ant šio taikingo ir ramaus kalnelio, baigia sugriūti. Jų niekas daugiau neprižiūri, tik vienas senutis kunigas, neturtingas, kaip ant tos koplyčios stogo tupintys balandžiai. Ir Pranciškui pasigirdo Kristaus balsas: „Atstatyk mano bažnyčią!".

Vėlesniais amžiais buvo karštų ginčų ar Kristus manė tik „Atstatyk šią koplyčią!" ar „Reformuok visą bažnyčią". Pranas, tačiau savo paprastume nedarė jokių metafizinių svarstymų. Jis pažadino senąjį kunigą ir jam pasiūlė mūgėj laimėtus pinigus. Tokios manos apstulbintas kunigas vis dėlto buvo pakankamai atsargus atsisakyti. Tačiau jis sutiko dalintis savo prastu butu ir valgiu su šiuo jaunu ekscentriku.

Kai tėvas sužinojo, kur randasi jo sūnus ir ką jis ketina daryti su pinigais, jis atskubėjo į kolyčią, atsitempdamas kartu ir vyskupą. Vyskupas Pranui švelniai priminė, kad pinigai ne jo ir jis neturįs teisės jų išdalinti. Pranciškus grąžino visus, o dėl gero saiko nusivilko ir už tėvo pinigus pirktus drabužius. Nuo šiol jo vieninteliai namai — visas pasaulis, jo broliai — visi žmonės. Turtai jo kojų daugiau nebepančios.

Jo savęs išsižadėjime nėra asketizmo su asmens išganymo tikslu. Jis mėgina išsilaisvinti, kad galėtų sekti Kristaus gyvenimu. Bet ne jam gyvenimas vienuolio, atitolusio nuo Dievo sukurto pasaulio. Geriau jam gyventi atsiskyrėliu, kad galėtų regėti dangų, klausytis paukščių rytmetinių maldų ir alsuoti laisvės orų.

Apiplyšęs jis išėjo maldauti ne valgio ar pinigų, o... akmenų San Damiano atstatymui. Už gautus pinigus jis pirkdavo akmenis ir ant nugaros nešdavo prie sugriautos bažnyčios. Atsirado pagalbon ir savanorių. Žmonės prašė jo skelbti jiems Dievo žodį. Mokydamas, nestovėdavo jis sakykloje, o basas savo artimųjų vidury, pats būdamas neturtingesnis už juos, jų vargšas Cecco. Vietoj pragaro, jis skelbė Dievo meilę. Domėjosi jis ne žmonių silpnumu, bet jų jėga, ne gyvenimo šlykštumu, bet jo grožiu. Iš perpildytos širdies jam veržiavosi giesmė ar pagarbos himnas.

Pirmas jo pasekėjas buvo vienas

*) Straipsnio autorius-protestantas ir natūralistas, čia išreiškia savo komplimentus Katalikų Bažnyčios Šventajam, kurį myli visi be tikėjimo skirtumo.

Ar žinai, kad...

1) . . . . . raidė „E“ 1000-tyje žodžių kartojasi: anglų kalboje 591 kartą, ispanų — 678 kartus, prancūzų — 850 kartų ir vokiečių — 988 kartus?

2) . . . . . Europoj aukšto ūgio žmonių yra 2 grupės? Pirmąją sudaro gyventojai, gyveną Šiaurėj ir Šiaurės vakaruose, būtent, Didž. Britanijoj, Švedijoj, Norvegijoj, Suomijos pietų vakaruose, Pabaltijo kraštuose, Schleswig-Holsteine; antrąją — gyveną Dolmatijoj, Serbijoj, Makedonijoj, Bosnijoj.

3) . . . . . per paskutinius 400 metų buvo paduota 100 mokslininkų projektų sferiniam žemės paviršiui atvaizduoti, tačiau iki šiai dienai tai lieka vis neišsprendžiamu uždaviniu?

4) . . . . . žmogaus ūgis iki vakaro sumažėja vidutiniškai 3 cm, o po didelių žygių ar kelionių, ypač nešus ką nors sunkesnio, net iki 5 cm? Ryto metą, po nakties poilsio, žmogaus ūgis tampa vėl normalus.

5) . . . . . Japonijoj populiariose Sumo imtynėse abu priešininkai iš pradžių piktai vienas kitą seka akimis ir, vaikščiodami vienas apie kitą, stengiasi žvilgsniais palaužti priešo moralę? Taip jie vaikščioja 15 min., arba tol, kol teisėjui nusibosta laukti. Pačios imtynės retai kada trunka 30 sek.

6) . . . . . širdis žmogaus, sveriančio 70 kg, plakdama, 70 kartų per minutę, atlieka per parą darbą, lygų to paties žmogaus pakėlimui į 290 m aukščio bokšto viršūnę?

7) . . . . . karatas yra lygus 0,2 g? Jis vartojamas kaipo vienetas brangiųjų akmenų ir aukso vertės nustatymui pagal svorį, ir kad vien tik Pietų Afrikos Sąjungoj 1924 m. deimantų produkcija siekė 2 440 398 karatus?

8) . . . . . Kanarų salų pavadinimas kilo iš to, kad senovėje žmonės buvo galvoję, jog salose tik šunų gyvenama (lot. šuo — canis)?

sk. v. vyr. skltn. L. P.

turtingas žmogus, kuris, savo paveldėtojų pykčiui, pardavė viską, ką turėjo ir gautus pinigus išdalino neturtingiesiems. Antras buvo žymus teisės daktaras, kuris dėl Dievo įstatymų metė žmonių įstatymus. Šis trejetas įsteigė „Neturtingųjų Asyžiaus Brolių“ bendruomenę. Jie negyveno pagal kokius nustatytus vienuolių įstatus. Jų vienintelė taisyklė buvo ta, kurią Kristus buvo davęs apaštalams: „Eikite ir mokykite ; gydykite ligonius ir valykite raupsuotuosius. Veltui jūs gavote-veltui duokite. Nesiimkite nei aukso, nei sidabro, nei pinigų savo kelionei, nei dviejų švarkų, nei batų, nei net lazdų“.

Greit pranciškonų skaičius užaugo ligi dvylikos. Pranciškus nesutiko priimti jiems siūlomų patogių namų. Neturtingieji Broliai gyveno trobelėse prie raupsuotųjų ligoninės. Savo kasdieninę duoną jie užsidirbdavo kaip padieniai darbininkai ūkiuose, vynuogynuose, miestuose ar kaip tarnai. Jei darbo nebūdavo, jie turėjo maistą išmaldauti. Nors kiti jį vadindavo tėvu Pranciškum, jis jų reikalaudavo vienas kitą vadinti frater — brolis. Todėl pranciškonai visą laiką ir vadinasi broliais, o ne vienuoliais.

Mažomis nuo dviejų ligi keturių grupelėmis, broliai eidavo į pasaulį sakydami pamokslus. Jie nebūdavo įsmeigę akių į breviorių; dažnai jie pakeldavo galvas ir dainuodavo, jų pašnekėsiai dažnai būdavo apie pakelės gėles ir vieversio čyrenimą, apie kalnų vaizdus ir tyrus šaltinius. Bet darbas jų laukė miestuose, kaip Pranciškus primindavo. Ten gyveno sielos, reikalingos išganymo; ten žmonės vaitojo turtų ir klasių vergijose.

Apleidę Asyžių, kur jie buvo jau suprasti, pranciškonai sutiko pajuoką ir šmeižtus, minios juos laikė vagabundais, maskaraduojančiais kaip šventieji; gerai gyvenantieji juos įtarinėjo esant pavojingais recidivistais, o kunigai jų bijojo kaip eretikų. Daug kartų būdavo apmėtomi akmenimis ir išvaromi iš miesto. Vyskupai drausdavo sakyti pamokslus. Pranciškus, kuris niekad nebuvo įšvestas kunigu, dabar pamatė, kad jis negalės tęsti savo darbo be popiežiaus leidimo ir iškeliavo į Romą. Ten pasiekė galingąjį kardinolą Colonna, patraukė jį savo pusėn, ir buvo priimtas Vatikane. Čia jis pasirodė neperkalbamas, kaip vaikas, ir drąsus, siekdamas ko nori. Popiežius Inocentas III neturtingiesiems broliams suteikė teisę sakyti pamokslus, o klestint, pažadėjo suteikti tolimesnių malonių. Pranciškus skubiai atsisveikino — malonės buvo tai, ko jis netroško.

Džiaugsmingom širdim pranciškonai vėl leidosi į kelią. „Poverello“ garsas dabar ėjo pirma jo. Dažnai jis būdavo sutinkamas giedančių minių, mosuojančių žaliom šakom, ir skambančių bažnyčių varpų.

Pats Pranciškus dažnai trokšdavo išsprukti į gamtą. Jis ieškodavo atskiro miškelio arba sėdėdavo vienas ant kalvos. Labiausiai jis mėgo mažutę salelę, kur jo niekas, be talaškenančių bangų, nesurasdavo. Gamtoje jam visa buvo gimininga. Tiesiogine prasme kalbėdavo apie „brolį kiškį“ ir „seserį kregždutę“. Jis negalėdavo pakęsti, matydamas gyvulius narvuose ar vežamus piauti, ir dažnai juos užtardavo. Taip jis išgelbėjo daugelio balandžių ir erelių, kiškių ir fazanų gyvybes. Legenda pasakoja, kad gyvuliai savo dėkingumą pareikšdavo pasilikdami su juo ir likdami jo mylimaisiais.

Pasakojimas tęsia, kad atvykęs į Gubbio, jis sužinojo, jog plėšrus vilkas terioja to miesto gyventojus. Jis susieškojo žverį ir taip į jį kalbėjo: „Broli vilke, tu žudai žmones, kurie yra sutverti pagal Dievo paveikslą. Už tai tu nusipelnei kartuvių, kaip nusikaltėlis. Bet aš linkęs susitaikyti su tavim. Jei tu atsisakysi savo blogų apetitų, aš tau pažadu, kad Gubbio vyrai tavęs daugiau su šunimis nemedžios, bet paliks tau maisto. Dabar tu turi pasižadėti.“ Ir nuo tos dienos vilkas likęs net vaikų žaislu ir daugiau žalos nebedaręs.

Bet pasaulis tuo metu žygiavo sunkesnėm, nei šventojo sandaliuotos, kojom ir Pranas prisidėjo prie penktojo Kryžiaus žygio, skelbti Dievo žodžio saracėnams. Krusada išvyko iškilmingai. Joje dalyvavo Austrijos kunigaikštis, Vengrijos karalius, Prancūzijos karalius — pats šv. Liudvikas —, Templierių ordenas, Italijos riteriai ir Venecijos pirkliai su savo laivais. Gi vyriausiuoju vadu buvo popiežiaus legatas. Bet prasidėjo pavydas; kareiviai nenorėjo priiminėti įsakymų iš kunigų, o legato vyriausias tikslas pasirodė esąs didelis piniginis atlyginimas iš sultono. Krusados moralinis tuštumas gąsdino Praną. Venecijiečiai čia buvo tik dėl pelno, templieriai — sukruvinti savo kadų, paprasti kareiviai — laimėti grobio.

Todėl Kryžiaus karo dalyvių pykčiui, Pranciškus ragino priimti Sultono taikos pasiūlymą, šventeją Žemę grąžinant krikščionims. Bet nekantrus legatas 1219 m. rugpiūčio 29 d. davė įsakymų puolimui ir krikščionys buvo priversti bėgti.

Neginkluotas, basas Pranciškus vedė savo mažą vienuolių būrelį per deginančias smiltis pas priešą, apsvaigusį pergale, kuris puolė juos su lazdomis ir akmenimis. Pagaliau jį nuvedė pas Malikal — Kamil, Egipto ir Syrijos sultoną, Allaho skydą ir Tikėjimo gynėją, žmogų baisesnį už 50 Gubbio vilkų.

Kokia jėga glūdėjo Pranciškuje, kad jis galėdavo sutramdyti žvėrį gyvulyje ar žmoguje? Mes žinome tiktai tiek, kad jis tris kartus kalbėjo sužavėtam netikėlių monarchui. Gal sultonas, gražindamas nepaliestą Pranciškų į krikščionių stovyklą, turėjo vilties, kad šis pamaldus atsiskyrėlis padarys kryžiuočius geresniais krikščionimis . . .

Sultono leidimu, Pranciškus galėjo aplankyti Šventąjį kapą, Nazarethą ir Betlejų. Jis tuo būdu vienintelis iš penktosios krusados, pasiekė tikslą. Ar tik ne Belejuj Pranciškus turėjo savo nepaprasčiausią įkvėpimą. Nes, sugrįžus į Assisi, 1223 m. Kalėdų metu ūkininkas jam padarė miniatūrines ėdžias; jis pripildė jas šiaudų; medžio drožinėtojai jam pagamino dažytas figūrėles, vaizduojančias šventąjį Kūdikį ir Jo Motinėlę, jautį ir asilą, piemenis ir Rytų karalius, juodus, kaip pats Kamilis. Po to, su popiežiaus leidimu jis nunešė visa tai į bažnyčią ir apšvietė žvakėmis. Tuo būdu Pranciškus iškėlė Kalėdas — ligi tol tik specialias iškilmingas mišias — į meilės šventę, garbinant Kūdikėlį Kristų, žibantį, kaip auksinė žvakutė jų centre.

Verbų sekmadienio naktį, 1212 m. Pranciškui su broliais besimeldžiant miške, jie pastebėjo greitai link jų nešamą švyturį, jaunos 18 metų mergaitės, kuri parpuolė prie šventojo kojų. Jis pažino, kad tai Klara, vieno Assisi didiko duktė. Ji troško atsiduoti religiniam gyvenimui, tačiau buvo verčiama ištekėti, ir todėl dabar Pranciškaus maldavo ją paslėpti. Taip padaryti reiškė įsipainioti į paviliojimo nusikaltimą, neminint savęs ir Brolių įvėlimo į pražūtingą skandalą. Tačiau jis nedvejojo. Pats nukirpo jai plaukus; popiežiaus suteikta galia ją priėmė į savo ordeną. Laikinai rado jai pastogę pas Benediktines, o kai Klaros sesuo, ir netrukus kitos moters bei mergaitės pasekė ją, buvo įkurtas Neturtingosios Klaros Ordenas, Neturtingųjų Asyžiaus Brolių Ordeno sesuo.

Tuo metu Neturtingųjų Brolių skaičius augo. Kai kurie atsivertėliai reikalavo praktiškesnio gyvenimo būdo. Kodėl jie turi minti kelius ir vaidinti miestų gatvėse lyg kokie linksmintojai? Kodėl jie privalo gyventi lūšnose? Kodėl jie privalo neimti pinigų labdaros tikslams, ir kodėl jie privalo nebūti įšventinti į kunigus? Kodėl jie negalėtų priimti kokias nors regulas, kokio nors elgimosi kodekso ar formalaus įstato savo organizacijai? Jie tvirtino, kad Pranciškus yra per skaistus vienas valdyti ordeną. Bažnyčia taip pat buvo susirūpinusi. Pranciškonai jau buvo išaugę iki 1200, rytoj jų gali būti 12.000. Vienintelis būdas išrauti nevertuosius buvo juos suorganizuojant, puikiai išbandytais vienuolynų pagrindais. Net ir Pranciškus žinojo, kad kas nors turi būti padaryta; žmonės vadindavosi pranciškonais, kuriuos jis kažin ar buvo matęs, kurių širdžių jis negalėjo skaityti, kurių veiksmų jis negalėjo pramatyti. Nieko kito neliko, kaip tik prašyti popiežiaus suteikti pranciškonams regulą ir paskirti oficialų patarėją.

Kai Pranciškus nutarė nusilenkti, jis tai padarė taip mielai ir visiškai, lyg mylintis vaikas. Jis leido Bažnyčiai organizuoti jo ordeną, pats pasitraukdamas. Imdamas brolį Pjetro už rankos, jis paskelbė jį Ordeno tėvu. „Mano sveikata neleidžia taip jumis rūpintis, kaip aš turėčiau“, jis ištarė.

Tiesa, jis buvo išvargęs. Jo kūnas buvo nusidėvėjęs nuo nedateklio ir skurdo. Jį buvo apėmusi baisi liga ir ant rankų ir kojų buvo pasirodžiusios keistos žaizdos. Jos atrodė, lyg kad vinys būtų perkaltos per keturius sąnarius. „Stigmata“ (Nukryžiavimo ženklai), šaukė išsigandę Broliai.

Apie savo kančias Pranciškus niekad nekalbėdavo. Vietoj to jis, gulėdamas, sukūrė psalmę. Jis ją vadino „Himnu Sukūrimui“, kurią kartodavo pilnas laimės ir džiaugsmo; Broliai turėjo taip pat išmokti ir, stovėdami prie lovos, giedoti. Štai jos vertimas:

„O Aukščiausias Visagali, gerasis Viešpatie Dieve, Tau priklauso šlovė, garbė, didybė ir visa palaima!

Tebūna garbinamas mano Viešpats Dievas su visais jo kūriniais; o ypatingai dėl mūsų sesers saulės, kuri duoda mums dieną ir šviesą; skaisti yra ji ir šviečia labai dideliu spindėjimu: o Viešpatie, ji nurodo mums Tave!

Tebūna garbinamas mano Viešpats dėl mūsų brolio vėjo ir dėl oro ir debesų, ramybės ir visokio oro, kuriuo tu išlaikai gyvybę visuose tvariniuose.

Tebūna garbinamas mano Viešpats dėl mūsų brolio vandenio, kuris mums labai paslaugus ir nuolankus, brangus ir švarus.

Tebūna garbinamas mano Viešpats dėl mūsų sesers ugnies, per kurią Tu mums duodi šviesą tamsoje; ji yra puiki ir maloni, labai galinga ir stipri.

Tebūna garbinamas mano Viešpats dėl mūsų motinos žemės, kuri mus paremia ir palaiko, kuri pagamina įvairių spalvų vaisius, gėles ir žolę.

Garbinkite ir laiminkite Viešpatį ir dėkokite Jam, ir tarnaukite Jam labai nusižeminę!“

Čia turime šv. Pranciškaus Asyžiečio paslaptį — jo sielos branduolį, jo evangelijos širdį. Tai dėkingumas — dėkingumas už visas gyvenimo dovanas su visu jų patyrimu. Dėkingumas laimės momentais prasiveržia kiekvienoj širdy; dėkingumas iš šventojo širdies tekėjo net jam merdint.

1226 m. spalių 3 d. vienoje iš senų lūšnelių, šalia raupsuotųjų ligoninės, mirtis išlaisvino jį iš jo kentėjimų.

Vertė V. A.

> Aš tikiu, jog Dievas mus sutveria šiame linksmame pasaulyje, kad būtumėm laimingi ir džiaugsmingi. Laimė nepareina nuo turtų, dar mažiau nuo pasisekimo karjeroj, nei nuo savęs išsilavinimo. Pirmas žingsnis į laimę yra tapti sveiku ir stipriu, kad galėtumėt būti naudingas, kai esate berniukas, o tada galėsite džiaugtis gyvenimu, kai tapsite vyru.
>
> Gamtos stebėjimas parodys jums, kaip Dievas sutvėrė pasaulį, pilną gražių ir stebuklingų dalykų jūsų džiaugsmui. Būk patenkintas tuo, ką gavai ir daryk visa, kas geriausia. Žiūrėk į daiktus ne iš blogosios, bet iš gerosios pusės.
>
> Bet tikrai tapsi laimingu suteikdamas laimę kitiems žmonėms. Bandyk ir palik pasaulį geresnį negu jį radai.
>
> **Iš B. P. Testamento**

Fizinis auklėjimas ir skautybė

Pilnutinio auklėjimo dėsnis mums sako: ten, kur vyksta auklėjimas, — jis turi apimti kūno ir dvasios jėgų formavimą. Taigi, yra aišku, kokį didelį vaidmenį vaidina žmogaus ar jaunuolio auklėjime fizinis lavinimas. Juk negalime įsivaizduoti tobulybės siekiančio žmogaus, kuris lavina vieną antrą savo galią, o kitas pasmerkia nykti. „Auklėjimas yra tik vienas, bendras, apimąs visą jaunąjį žmogų. Fiziniai, doroviniai ir protiniai žmogaus pradai taip supinti, kad atskirti juos vieną nuo kito negalima“, — sako prof. K. Gaulhoferis.

Jau 1913 m. „Viltyje“ buv. prezidentas A. Smetona pradėjo kelti balsą prieš vienašališką dvasios auklėjimą, sakydamas, kad mes perdaug kalbame apie tautos dvasią, bet visai nesirūpiname jos kūnu, jos sveikata. Romėnai juk netuščiai tvirtinę, kad sveikame kūne — sveika dvasia. Vėliau jis skautams pasakė: „Mūsų viltis-jaunuomenė. Koks džiaugsmas būti jaunam, ruoštis į gražų, gerą gyvenimą, lavinti savo **dvasios ir kūno jėgas** ir, suvyrėjus, atiduoti savo tautos kūrybai visa, ką turi geriausio savo sieloje . . .“

Anglai tikrą džentelmeną išauklėja fiziniu lavinimu, sportu. Fizinis auklėjimas užgrūdina anglą, padaro jį savarankišką, apsukrų pilietį. Fizinis auklėjimas galutinai užbaigia formuoti asmenybę. Ir tai nenuostabu, anglai turi fiz. auklėjimo gilias tradicijas. Jų fizinis auklėjimas susiformavo jau 17 šimtmety, nuo J. Locke laikų. Beveik visas anglų mokyklų visuomeniškas sąjūdis yra susportintas. Sportas yra tikras anglų jaunuomenės gyvenimas. Uždrausti sportą reikštų sulaikyti visą visuomenišką mokyklų sąjūdį.

Vokiečiai taip pat labai plačiai suprato fiz. auklėjimo reikšmę, ir siejo jį su darbu. Buvo organizuojamos įvairios darbo stovyklos, įv. darbo semestrai moksleiviams — visi suderinami su sportišku gyvenimu: su sveikata, atsparumu, drausme, užsigrūdinimu. Šalia šeimos bei mokyklos, skautybė yra didi moralinio, fizinio ir intelektualinio auklėjimo sistema. Skautybėje fiziniam lavinimui priklauso priderama vieta. Čia jaunuolių ar vaikų auklėjimas giliai persunktas fiziniu lavinimu: stovyklos, keliavimai, įvairūs žaidimai, gimnastika, įvairios varžybos bei rungtyniavimai, sportas.

Stovyklavimas yra vertingas auklėjimosi būdas visiems vaikams ir jaunuoliams. Stovyklaudami ir iškylaudami skautai pažįsta kraštą, jo gamtą, stiprina savo organizmą oru, saule ir vandeniu, išugdo pasitenkinimą savyje. Poilsis, pramoginis poilsis taip pat savarankiškumas kuriant bendruomenės gyvenimą, — maitinimasis, apsauga, žaidimai, poilsis, pramogos tarnauja auklėjimosi tikslui. Kaliavimai skautų taip pat labai mėgiami. Tėvynėje visur sutikdavome skautus keliaujant, — tai pėsčiom, dviračiais, baidarėm, įvairiom susisiekimo priemonėm. Keliavimo uždaviniai dažnai esti paprasti: pereiti stebint aplinką. Tačiau keliavimas yra geriausias būdas pailsėti, fiziškai ir dvasiškai atsigauti, sustiprėti. Nuolat kintą vaizdai turi labai didelės įtakos dvasiai ir savijautai. Be to, keliaujant visą laiką organizmą teigiamai veikia tyras, saulėtas oras. Antras sveikatai svarbus veiksnys-judėjimas. Ėjimas su nesunkia kuprine, lengvu apdaru, su giedria nuotaika, bičiulių draugėje yra nepaprastai sveika. Toks ėjimas yra geriausias fizinio lavinimo būdas. Anglai jau seniai fizinį lavinimą pradeda ne mankštomis, bet nuosaikiai sunkėjančiais ėjimais (laikas ir žemės paviršius). Einant žymiai pagyvėja medžiagos apykaita, stiprėja plaučiai ir širdis, išsidirba ištvermė, pajėgumas. Šių dienų sąlygose, žinoma, ne visi tokį keliavimai yra beįmanomi. Pasitenkinama tik paprastomis ekskursijomis.

Žaidimai lydi skautą visame jo skautiškame gyvenime: stovykloje, iškyloje, sueigoje, laisvalaikio metu. Jų skautas turi įvairių įvairiausių. Šiandien jau ne vienas išmintingas žmogus, ypač pedagogas, neabejoja teigiama žaidimų įtaka žmogaus, labiausiai kūdikio, jaunuolio kūno ir sielos sveikatai. Judamųjų žaidimų metu širdis ir plaučiai įtemptai dirba ir tuo išlavina bei sustiprina sveikatingumo šaltinius, o linksmas, švariame ore ir šiltoj saulės šviesoj žaidimas žadinamai veikia visą nervų sistemą. Jaunimui reikia leisti, juo labiau nedrausti, sveikus žaidimus žaisti, nes žaisti noras ir žaidimo pamėgimas išplaukia iš paties jaunuolio ar vaiko vidaus. Tai mes matome jau pas kelių metų vaiką, kai jie praleidžia su didžiausiu noru ir pamėgimu ištisas valandas prie lėlių, arkliukų ar kitų žaislų. Tad yra visai aišku, jei kuris vaikas ar jaunuolis nenori žaisti, jis tikrai serga, ar yra anormalus.

Žaidimai pratina visuomeniniam gyvenimui ir kartu auklėja būdą: tramdomas nemandagumas, žiaurumas, atkaklumas, sauvalė, įpykimas, įgeidžiai, o pasiduodama tvarkai ir sukeliamas malonumas ir džiaugsmingumas. Žaidimai reikalauja ištvermės ir kantrybės, greito sprendimo, ramumo veikime, šaltakraujiškumo ir greitos apdairos naujoje padėtyje. Franz Walter sako: „Daugelis lepūnų, blogai išauklėtų vaikų, čia visai palieka savo tuštybę, savim pasitenkinimą, išdidumą, apatiją, nedraugiškumą, taipogi savo priešginumą ir savimylę.“ Prof. Karl Just apie žaidimų reikšmę auklėjimui taip rašo: „Žaidimai turi bendros auklėjamos reikšmės tiek sužadinimui vidujinių jėgų, džiugiam, maloniam veikimui, tiek sveikatos pusiausvyros ir harmonijos prieš visus vienašališkus užsiėmimus, ypač protiniame darbe.“ Ypatingai didelės reikšmės žaidimai turi ir doroviniam būdo ūgdymui. „Iš vienos pusės kaip gydomoji priemonė prieš visokį surūgimą, susierzinimą, blogą nuotaiką, žemųjų jausmų sukilimą, iš antros pusės, pozityviai ugdo dorinį charakterį.“ (K. Just).

Sportas. Kam iš mūsų neteko girdėti šito žodžio? Šiandien jis visur linksniuojamas, kur žaidžiama, šokama ar metama, plaukoma, važinėjama automobiliu, skrendama lėktuvu, lošiama šachmatais. Taigi matome, kad sportas apima visas gyvenimo sritis. Bet gi kyla klausimas, kas gi pagaliau yra sportas ir iš kur jis atsirado? Skaitydami Algio Vokietaičio raštus sužinome, kad sportas yra kilęs iš Anglijos. Bet į anglų kalbą jis pateko iš prancūzų kalbos veiksmažodžio „desporter“, lotyniškai „desportare“ — išsiblaškyti, ieškoti pramogos, ir senovės anglų kalboj pasikeitęs į „disport“, o vėliau į „sport“. Tad savo pirmykšte prasme „sport“ reiškė: išsiblaškymą, malonumą, pramogą, laiko praleidimą, žaidimą. Todėl ir pirmutinės

sporto šakos buvo žuklavimas ir medžioklė. Kitose šalyse šituo žodžiu vadindavo visokius pomėgius, kaip pavyzdžiui: pašto ženklų kolekcijos rinkimus, žuvelių auginimą akvarijumuose ir t. t. Tik vėliau tas terminas buvo panaudotas lenktyniavimui, bėgime, šokime, metime ir kt. rungtynių pobūdžio mankštybose. Gaulhoferis sportą apibudina taip. „Sportas gali būti charakterizuojamas kaip aukščiausio rezultato siekimas, nors ir siauriausioje srityje.“ Beckmanno „Sporto leksikone“ randame tokią sporto definiciją: „Sportiškas kūno mankštos pavidalas yra tai žaidimai, su rungtyniavimų pradu bendruomeniškai organizuotas ir pagal nustatytas taisykles atliekamas žmogaus veiksmas.“ Toliau tame pačiame leksikone rašoma: „Kūno lavinimas ir sportas yra priimta laikyti tolygiais, bet kūno lavinimas tai nėra dar sportas, bet sportas yra tiktai tam tikra kūno lavinimo forma.“

„Čia jau aiškiai pasisakoma, kad sporto sąvokos negalima sieti su kūno lavinimu. Kalbėti apie sportą kaip apie tam tikrą kūno pratimų grupę būtų taip pat netikslu, nes kiekvienai kūno makštos šakai galima suteikti sportišką pobūdį“, — daro išvadas A. Vokietaitis.

„Sportas-kova“, — rašo St. Šačkus „bet pamokanti ir perspėjanti ir kartu linksma kova. Tad ir sporto esmę sudaro kovos idėja — sportinis rungtyniavimas, kuriuo šiandien pagrįsta visa sporto veikla. Ši kovos idėja reiškia būtiną norą padaryti ką nors geriau, nekaip kad jau padaryta kitų, kitaip sakant pagerinti, susilyginti, pralenkti ar nugalėti, žiūrint, koks to noro objektas. Šios sportinės kovos pergyvenimas jaunimui teikia daug džiaugsmo ir pasitenkinimo.“ Žinoma, sportinėms rungtynėms yra reikalingas pasiruošimas. Pasiruošimas turėtų būti pradedamas psichofiziniu organizmo paruošimu ir vėliau — specializavimasis, aiškus sporto šakos pasirinkimas sporto rungtynėms. Į pasiruošimą rungtynėms ypatingai turi būti kreipiamas dėmesys, nes kitu atveju organizmas gali būti tik žalojamas. Anglai, pavyzdžiui, taip sugadintą širdį vadina „sulaužyta širdimi“.

Bet sporto kėlimas nėra reikalingas tik sveikatai ir kūno kultūrai. Sportas visų pirma stiprina jaunimo valią ir ryžtingumą, fizinio pajėgumo ribose, siekiant tikslo. Šis apčiuopiamo tikslo siekimas jaunimui, ypač lytinio brendimo laikotarpyje, turi didelės auklėjamosios reikšmės. Toks jaunuolis, įtrauktas į sportinį gyvenimą ir į griežtą pasiruošimą rungtynėms, ima atrasti gyvenimo turinį ir saiką. Tačiau, žinoma, negalima taip toli eiti, kad jaunuolis pasistatytų sau tikslu sportą, diena iš dienos apie jį tik tegalvotų ir rungtyniautų. Toliau sporto rungtynės auklėja drąsą ir narsumą, savęs nugalėjimą, drausmingumą, savim pasitikėjimą. Sportinės rungtynės, ypač komandinės, reikalauja bendradarbiavimo ir vienybės dvasios, taip pat pratina prie tvarkos ir punktualumo.

Dar noriu sustoti ties anglų „fair play“, kurį taip supranta dr. A. Jurgelionis: „Fair play tai žaismo esmė, tai tiesos ir lojalumo dėsnis tarp priešingų komandų ar atskirų kovotojų. Fair play nebuvo žinomas senaisiais Romos ar Graikijos laikais. Tik pedatiribų žiauriose kautynėse kovojantis turėjo laikytis taisyklių ir jas gerbti. Tačiau pačios taisyklės buvo mažai palankios nugalėtam. Angliškame sporte fair play tai sportiška garbė, kuri verčia nedvejojant visu subtiliškumu pagerbti taisykles ir tuo pačiu abiems kovojančioms pusėms duoti visišką laisvę. Fair play tai aukščiausias sportiškas papuošalas, po žiaurios kovos tai šypsena, su kuria vienodai nuoširdžiai sutinkamas laimėjimas ir pralaimėjimas. Fair play tai teisingas savų klaidų ir silpnumų pripažinimas ir bešališkas priešininko aukštesnių sugebėjimų pagerbimas. Fair play sutampa su vispusiška gentleman prasme, tai yra su riterio idealu, kuris auklėjamas ir diegiamas anglų mokyklose.“

Taigi matome, kad skautiškas auklėjimas turi didelę fizinio auklėjimo dalį. Žinome, kad su fiziniu lavinimu tampriai surištas ir dvasios auklėjimas. Mes esame žiaurioje netikrovėje išskaidyti, todėl mums šiandien ypatingai yra svarbu mūsų tautos fizinis pajėgumas ir dvasinė jėga — valia, energija.

Dvasios galiūnų nenugali jokia grubi jėga!

Naudota literatūra: Fiziškas auklėjimas 1932—1938 m.

Pavojingu keliu

Skautų organizacija, atkūrusi savo veikimą tremtyje, subūrė aplink save daug jaunimo. Nemažai jų jau Lietuvoje yra buvę skautais, kiti tik dabar įstojo į jų eiles. Kiekviena organizacija savo nariams uždeda tam tikrų prievolių, kurių kiekvienas jos narys turi laikytis. Skautų organizacija iš savo narių pirmiausiai reikalauja drausmės. Ta skautiškoji drausmė yra paremta ne baime, bet savo paties įsitikinimais. Sąžiningai vykdant skautų įstatus, prieinama savaime prie drausmės.

Tačiau šių dienų jaunimas nepasižymi drausme. Ir štai, skautų vadai, auklėdami jaunimą, susiduria su rimta kliūtimi — kaip įskiepyti jaunimui drausmę.

Ar dėl to likome nedrausmingi, kad netekę tėvynės, namų, palūžome dvasia, pasidavėm apatijai? Gal iš dalies ir čia yra tiesos, bet bene svarbiausia priežastis glūdi tame, kad gyvendami bendrą stovyklos gyvenimą, jaunuoliai pasirenka netinkamus sau draugus. Ir štai, tie tariamieji „draugai“, vaišindami iš pradžių jaunuolius cigaretėmis, vynu, palengva tampa jų „vadais“. Juk daugumas į tokią padėtį pakliuvusių jaunuolių, jaučia lyg įsipareigojimą tokiam vadui ir klauso jo aklai.

Ir štai, tokie „vadai“, dėl dažniausiai asmeniškų priežasčių, trokštant garbės, karjeros, šmeiždami skautų organizaciją ar paskirus vadus, pasiekia to, kad dažnai jaunimo tarpe pasireiškia abejingumas pareigose ir tiesiog nedrausmingumas.

Ir skaudžiausia, kad tokių štai „vadelių“ atsiranda skautų eilėse. Tai ar nebūtų tikslu pirmiausiai išvalyti skautų eiles nuo nepageidautino elemento. Nes toks elementas, kurs nepasiduoda drausmei, nevykdo skautų įstatų — negali juk būti skautais. Ir tegul tebūna mažesnis vienetas — bet skautiškas. Tokio elemento toleravimas mūsų eilėse, skautų organizaciją veda pavojingu keliu.

Pskth. Leonas Merkys

miškin. Brazikonis

Lietuvos pakelės

Už devynių upių, už devynių kalnų, ten mūsų gimtoji šalis . . .
nuotr. V. Nako

Tremtinys, svetur begyvendamas, turi nemaža progų stebėti to krašto gyvenimą bei tvarkymąsi, palyginti jį su savuoju ir padaryti atitinkamas išvadas. Tėvynėje begyvendami, taip pat darydavome savo krašto tvarkymosi palyginimus su užsieniais, bet tada, kaip dabar matome, dažniausiai prieidavome klaidingų išvadų. Viskas, kas užsienyje sukurta, pagaminta, įgyta bei išmokta, buvo daug daugiau vertinama už tokius pat kūrinius bei žinias lietuviškos kilmės. Tas, žinoma, daugiau lietė kultūrinę sritį. Kiek mažiau klaidų darydavome civilizacijos srityje. Bet šioje srityje mes, galbūt, mažiau darydavom ir palyginimų. Būta sričių, kurių visai nesistengdavom su užsieniu palyginti ir jas laikydavome visai užmestas. Čia kaip tik ir noriu pasidalinti mintimis su skautais apie visai mūsų tėvynėje apleistą sritį, būtent, apie lietuviškas pakeles. Apie jas kalbant, tenka panagrinėti priežastis, dėl kurių per tą nepriklausomo gyvenimo dvidešimtmetį nepajėgėm sutvarkyti ir papuošti savų pakelių, apsodinant jas medžiais. Gal ne vienas tuojau atsakytų, kad per tą laikotarpį mes buvome užimti svarbesniais darbais. Su tuo nenorėčiau sutikti. Šis darbas nereikalingas ypatingo triūso bei išlaidų. Antra vertus, niekas neužginčijo fakto, kad per eilę metų mes buvome pasišovę savo pakeles apsodinti, atseit turėjome gerų norų ir kantrybės, sodindami medelius į tas pačias vietas net po keletą kartų, bet mūsų darbo vaisiai liko bemaž lygūs nuliui — visos pakelės kaip buvo, taip ir paliko plikos. Tiesa, yra vietų ir Lietuvoje, kur plentus ir vieškelius puošia graži didinga medžių alėja, bet apie tai nekalbėsime, nes tai yra tik kaip išimtis atskirose vietose ir tėra vaisiai ne mūsų nepriklausomybės laikų. Todėl čia ir norėčiau panagrinėti priežastis, kodėl šis darbas mums nepasisekė, nežiūrint gerų norų ir dėtų pastangų.

Kiekvienas žmogus gerai supranta ir jaučia, kokį malonumą ir pasigėrėjimą suteikia jam kelias, apaugęs puikiais medžiais. Tokiais keliais keliaujant, dingsta kelionės nuobodumas ir mažina nuovargį, ypač keliaujant didesnėmis lygumomis. Be to, apsodintas kelias žymiai praturtina ir estetinį krašto vaizdą. Tai mes visi gerai pastebėjome karštą 44 metų vasarą, kurie iš Lietuvos bėgome arkliais. Kurį laiką keliavę nuobodžiais ir plikais Lietuvos keliais, sudulkėję ir karščio nuvarginti patekome į Rytprūsius. Čia tuojau atsigavome, mūsų nuovargis staiga sumažėjo ir gėrėjomės pakelių medžių teikiamu pavėsiu bei didingu vaizdu. Tiesa, mūsų kelionės nuovargį be abejo sumažino ir pats kelių gerumas, bet didele dalimi prie to prisidėjo puikios pakelių alėjos bei gyvatvorės. Ir taip keliaudami per visą Vokietiją iki pat Bavarijos, gėrėjomės puikiomis pakelių alėjomis bei atskirais medžiais. Žemės ūkio provincijų, kaip Rytprūsiuose, pakelės daugiausia apsodintos topoliais, klevais, liepomis ir kitais dekoratyviniais medžiais. Tuo tarpu pramonės provincijų, kur kiekviena žemės pėda racionaliai išnaudojama, beveik išimtinai pakelės yra apsodintos vaismedžiais. Čia, be tiesioginės paskirties, pakelių medžiai teikia kraštui nemaža ir realios naudos.

Neperdėsiu pasakęs, kad Lietuvoje pakelės medžiai turi tam tikros reikšmės ir žiemos metu, ypač giliomis žiemomis, kada keliai visai užpūstomi, nakties metu keliautojas pagal juos orientuojasi ir nenuklysta nuo kelio. Tam tikslui per balas ar pelkes ūkininkai, pasidarydami laikinus žiemos kelius, nukaišo juos eglaitėmis ar šiaip gairėmis, kad naktį lengviau būtų orientuotis ir nepaklysti.

Dabar pažiūrėkime, kas Lietuvoje pakeles sodino, kokiais medžiais, kieno jos buvo prižiūrimos ir kodėl jų apsodinimas nepavyko.

Daugumoje pakeles buvo pasišovusios apsodinti pradžios mokyklos per taip vadinamas medelių, sodinimo šventes. Gimnazijos bei kitos aukštesnės mokyklos pasitenkindavo sodindamos medelius miestų ir miestelių aikštėse arba apie pačias mokyklas. Savivaldybės kreipdavo į tai mažiausią dėmesį, nebent padėdamos pristatyti į sodinimo vietas medelius. Reikia pasakyti, kad dažniausiai tų švenčių organizatoriai ir jų vykdytojai būdavo patys mokytojai. Kartais prie to darbo buvo kviečiami vietos girininkai. Žinoma, tas darbas daugumoje buvo atliekamas be jokio supratimo bei pasiruošimo. Neperdėsiu pasakęs, kad retas tų švenčių organizatorių bei medelių sodintojų turėjo elementarinį supratimą apie medelio pasodinimą, nekalbant jau apie medelio paruošimą sodinimui ir jo parinkimą. Sodino tik todėl, kad tą dieną buvo

šventė medeliams sodinti. Bet kaip sodino ir ar medelis taip sodintas galės augti — jam visai nerūpėjo. Visai suprantama, kad pradžios mokyklos mokiniui tas dar ir negali rūpėti. Medeliai daugiausiai buvo imami iš miškų jaunuolynų bei tankmių; jie dažniausiai išraunami iš drėgnesnių vietų, sužeidžiant jų šaknis. Taip išrautas medelis buvo tiesiog sodinamas su visomis šakomis ir šaknimis, nors jos būtų ir ilgiausios. Neretai medeliai būdavo išvežiojami į sodinimo vietas arba išmėtomi sodinimo vietose, visai neapsaugojant nuo šaknų išdžiūvimo. Aišku, taip paruoštas ir pasodintas medelis vargingai pradėdavo savo vegetaciją.

Imant medelį iš miško, o ypač iš tankmės ir sodinant į atvirą lauką, staiga visai pakeičiamos jo ūgiavietės sąlygos. Tad jo šakos bei didžiosios šaknys turi būti rūpestingai apkarpomos, taip pat daugumos lapuočių turi būti nukerpama ir viršūnė. Ši operacija yra būtina, nes neapkarpius šakų bei šaknų, staiga pakitėjusiose ūgiavietės sąlygose medelis negali savo galūnių išmaitinti, nepajėgia pasiimti iš dirvos tiek vandens, kiek jo išgarina. Šakos ir viršūnė pradeda džiūti, o šaknys pūti, medelis skursta ir pamažėl pradeda mirti.

Tačiau maža dalis nors ir taip pasodintų medelių sulaukdavo savos mirties. Dažniausiai jie būdavo išlaužomi bei sunaikinami. Niekas jų nesaugojo ir neprižiūrėjo. Dažniausiai juos sunaikindavo piemenys, pravažiuojantieji arba bedirbdami ūkininkai, samprotaudami, kad užaugę medžiai alins jų dirvas. Žinoma, nemažą dalį jų sunaikindavo pakelėse pririšti ganomi gyvuliai, nes medeliai nebūdavo nuo to apsaugoti. Aišku, prie tokių sąlygų kelių apsodinimas yra neįmanomas. Čia kaipo pavyzdį noriu paminėti vieną Aukštaitijos miestelį, kurio pradžios mokyklos per tris metus iš eilės sodino tą patį penkių kilometrų kelio ruožą, bet 1944 metais tame ruože jau nebebuvo nė vieno medelio.

Baigdamas, trumpai noriu pareikšti savo nuomonę, kaip, grįžę į Lietuvą, turėtume apsodinti savo pakeles ir kokie medžiai mūsų pakelėms būtų tinkamiausi. Šį darbą turėtų pasiimti tik savivaldybės. Žinoma, jeigu būtų atgaivinta Lietuvai pagrąžinti d-ja, turėtų ir ji prie to prisidėti. Aišku savivaldybės ateityje turės labai daug ir svarbių darbų, bet kaip pradžioje minėjau, pakelių apsodinimas nereikalauja nei didelių išlaidų, nei didelės darbo jėgos. Pakaktų tiktai tuo reikalu truputį susirūpinti. Kiekvienos savivaldybės ribose atsiras vienas kitas asmuo, kuris galės būti medelių sodinimo instruktorium, kad ir per tas pačias medelių sodinimo šventes. Pasodintų medelių apsaugą savivaldybės turėtų pavesti vietos pakelių gyventojams, uždedant už tai atsakomybę. Lygiagrečiai tam turėtų būti pravesta propagandinė akcija dėl visuomenės bei krašto turto gerbimo ir saugojimo. Taip pat savivaldybės susitartų su vietine miškų administracija dėl paruošimo ir parinkimo keliams apsodinti medelių. Mūsų keliams apsodinti tinkamų medelių galima pakankamai surasti miškų administracijos tvarkomuose medelynuose bei pačiuose miškuose. Lietuvos keliams apsodinti tinka daugelis mūsų krašte augančių medžių, neišskiriant ir vaismedžių. Tiktai pakelių vaismedžiai reikalautų atskiros apsaugos nuo zuikių, nes mūsų pakelės dažniausiai yra giliai užpustomos, kas duoda galimumą zuikiams pasiekti net vaismedžio lają. Bet, kaip jau minėjau, pakelėje augąs vaismedis teikia dvigubą naudą. Šiaip pirmoje eilėje mūsų keliams tiktų liepa — labai gražus, greitai augąs medis bei turįs didelės reikšmės bičių ūkyje. Jų pas mus miškuose ir medelynuose gausu ir, svarbiausia, jis nėra lepus. Toliau galima būtų paminėti klevą, gluosnį, kaštaną, uosį, beržą ir kitus. Beržus ūkininkai pakelėse nelabai mėgsta, nes jie daug daugiau nustelbia dirvą, nors beržų alėja kelią labai puošia. Kas važiavo iš Prienų į Birštoną, tai galės patvirtinti. Taip pat žemės ūkio sumetimais nepatariamas ir šermukšnis. Jis labai gražus rudenį ir pavasarį, bet padeda plisti avižų rūdims. Taip pat nepatariama sodinti pakelėse paprasto topolio bei drebulės, kurie savo gausiomis ataugomis tiktai kenkia pakelės dirvai.

Gražiai puošia kelią ir baltoji akacija, bet ji Lietuvoje labai neatspari šalčiams. Ji gali tik kiek ilgiau išsilaikyti tik pietinėje Lietuvos daly.

Kelių ir sodybų apsodinimu turėtų susirūpinti visi krašto ūkininkai bei pakelių gyventojai. Prie šios akcijos turėtų žymia dalimi prisidėti grįžę į tėvynę ir mūsų skautai.

● Šis tas apie miegą

Žmogus savo gyvenime tarp 25 ir 70 metų, 15 metų praleidžia miegodamas. Dėl miego trūkumo generolai pralaimi kautynes, nervuoti pacientai nustoja proto, o moterys netenka savo vyrų. Todėl visiems mums svarbu suprasti miegą; tačiau kas iš mūsų žino mokslu paremtus faktus apie jį? Štai, eilė tvirtinimų. Kiek iš jų sugebėsite atsakyti teisingai, taip arba ne?

Sveikai miegantis guli ramiai, nesivartydamas.

Netiesa. Kiekvienas daug kartų pakeičia savo padėtį, nes mūsų kūno raumenų sąranga yra tokia, jog mes negalime atsilsėti visu kūnu iš karto. Per naktį vidutiniškai būna 35 padėties pakeitimai.

Gaivingiausias miegas būna anksti.

Tiesa. Tyrinėjimai Colgate Universitete (JAV) parodė, kad naudingiausios yra pirmusios kelios miego valandos.

Miegodami 6 valandas vietoj 8, sekančią dieną turėsite sunaudoti daugiau energijos tam pačiam darbui atlikti.

Tiesa. Laboratoriniai tyrinėjimai rodo, kad prarastam miegui rekompensuoti sunaudojame ligi 25 procentų daugiau kalorijų.

Užpildyti nemiegotą naktį turime kelias naktis iš eilės po keletą valandų ilgiau miegoti.

Netiesa. Vienos normalios nakties miegas grąžina mums visą poilsį, kurį galėtų suteikti pridėtinis miegas.

Miegant dviese, sunkiau pailsėti.

Tiesa. Menkiausi kito asmens judėsiai neleidžia paskęsti giliausiame ir gaivingiausiame miege.

Žmonės, kuriems užtenka trumpo miego, yra vieni is energingiausių.

Netiesa. Napoleonas ir Edisonas naktį labai mažai miegodavo, užtat jiedu nusnausdavo dieną. Kiekvieną 24 valandų perijodą jie, matomai, išmiegodavo normalų laiką.

Vien tik miego trūkumas gali vesti į tikrai rimtas ligas.

Tiesa. Gyvuliai dažniau miršta nuo miego, kaip nuo maisto, trūkumo.

(tęsinys 28 psl.)

LAPĖ

psktn. R. N. Vidugiris

Lapė Lietuvos krašte buvo gana plačiai paplitusi; tiesa, šiuo metu ji pasitaiko rečiau, bet senovėje ji buvo visai paprastas mūsų girių žvėris. Ūkininkai, paklausti apie laputę, žino daugybę įvairiausių atsitikimų ir pasakų, tačiau jos „žygdarbiai" ir protas čia būna labai perdėti. Žinoma, ne be to, kad čia nebūtų teisybės, šis žvėris yra gudrus bei apsukrus.

Pažvelkime į lapę iš arčiau. Savo didumu ji prilygsta vidutiniam šuniui, turėdama per metrą ilgio ir per 35 cm aukščio. Jos liemuo, būdamas neaukštas, yra lieknas, neaukštomis kojomis. Kiekviena koja turi po penkis pirštus, neįtraukiamais nagais (kaip ir kitų šuninių).

Galva yra didelė, plačia kakta ir smailu snukiu. Akys vidutinio dydžio, žvitrios, rodo savininkės protą. Ausys stačios, trikampės ir nedidelės, užpakaly tamsios, beveik juodos. Uodega ilga, siekia pusės viso kūno ilgio, ir papurus.

Lapės spalva yra raudonai ruda, tačiau labai įvairuoja, žiūrint amžiaus, lyties ir metų laiko. Patelės turi šviesesnį kailį. Žiemą lapės kailis tamsėja, jos plaukai išauga ilgesni ir tankesni, todėl tiktai žieminis kailis turi vertę. Bėgdama, ji žemę siekia visomis keturiomis; jos uodega velkasi žeme ir, ypač žiemą, ant sniego, palieka ryškų pėdsaką. Akių vyzdžiai yra statmeni, kas rodo, jog lapė gyvena naktinį gyvenimą.

Nuolatiniam gyvenimui lapė išsikasa žemėje lapkasą, kuri susideda iš kelių skyrių; viename jų ji miega, kituose veda vaikus ir laiko maisto atsargas. Iš urvo, lapkasos, eina keli atsarginiai išėjimai, visuomet rūpestingai užmaskuoti kokiu krūmu arba žemai nusvyrusiomis medžių šakomis.

Švarumu lapė nepasižymi ir šiuo atžvilgiu labai skiriasi nuo opšro, kuris savo urve palaiko pavyzdingą švarą.

Lapkasos yra kasamos bet kokioje vietoje, tik kad apylinkė būtų rami. Žmonių lapė vengia, bet nevengia įsirengti kur ne per toliausiai nuo viensėdžio, kuriame ji mėgsta pašeimininkauti. Tiesa, tik retos lapės plėšikauja arti savo urvo. Jos mieliau, grobio beieškodamos, nubėga tolesnį galą, kad tik neatkreiptų į save dėmesio toje apylinkėje, kur ji nuolat gyvena. Savo urve lapė praleidžia gana daug laiko, dažniausiai visą dieną. Medžioti ji išeina saulei leidžiantis ir medžioja iki aušros. Kartais, jei apylinkė rami, ji eina medžioti ir dieną, arba šildosi atokaitoje. Bemedžiodama, laputė neaplenkia nė vieno gyvo sutvėrimo, kurį tik gali įveikti. Jos auka tampa ir jauna stirnelė, ir kiškis, ir pelė, sliekai bei vabzdžiai, o taip pat perintis paukštis, kurį ji, netikėtai puolusi, pasmaugia, o kiaušinius išgeria. Net ežys negali nuo jos apsiginti. Tiesa, čia ji laimi savo gudrumu. Pritrūkusi gyvulinio maisto, ji ragauja vaisius, uogas bei šakneles. Net žuvys nėra saugios. Reikia pažymėti, jog lapė moka gerai plaukyti ir vandens nebijo.

Nuolatinė kova už būvį, amžinas grobio ieškojimas, grobio, kurį reikia apgauti, pagauti ir įveikti, išlavino lapės protą. Ta aplinkybė, kad ji privalo apgauti ne tik grobį, bet ir savo priešus, padarė ją gudria, atsargia ir apsukria. Apie šias jos savybes mini net liaudies patarlės. Grobio ieškodama, ji parodo daug sumanumo, kantrybės ir nesivaržo su priemonėmis.

Lapės sugeba apgauti neprityrusius medžiotojus tuo būdu, kad po šūvio, kad ir nebūdamos sužeistos, krinta ant žemės, nuduoda sužeistas, visaip raitosi ir, besivoliodamos, artėja į gretimesnius krūmus, kuriuose ir dingsta. Neįgudusius šunis apgauna tuo būdu, kad, šiems ją besivejant ir jau visai prisivijus, ji staiga vinkteli uodega jiems po nosimi ir stačiu kampu puola visai kita kryptimi, o šunys iš inercijos šauna pro šalį. Kol šunys susigriebs ir vėl ją vysis, ji bus laimėjusi jau nemažą kelio galą.

Lapė nėra nebylė. Ji loja kaip šuo, tik jos balsas yra kiek laibesnis ir ne toks skambus. Lapė loja nedažnai; lojant ją galime girdėti, kai ji susišaukia lapiukus ir pan. Pavasarį, balandžio mėnesį, lapės šeima padidėja 3—8 lapiukais. Pirmą dešimtį dienų lapiukai yra akli, vėliau jie praregi. Motina iš pradžių juos žindo, o vėliau atneša gyvo grobio. Lapiukams paaugus, visa šeima išeina grobio ieškoti ir tada jie gali pridaryti nemaža nuostolių, ypač jei pasisuka apie žąsų būrį arba apie vištidę. Lapė turi labai blogą paprotį pasmaugti daugiau grobio, nei jai reikia pasisotinti. Jei laputė savo atsilankymu pagerbia nesandarią vištidę, rytą šeimininkas gali rasti visas vištas negyvas, nors lapei būtų pakakę 1—2 vištų.

Savo vaikus lapė myli ir gražiai jais rūpinasi. Pastebėjusi ar pajutusi, kad žmogaus ar kito priešo lankytasi netoli jos urvo, ji tuoj kraustosi kitur, o lapiukus perneša laikydama už sprando.

Lapė gali pasigirti gerais jutimais. Jautri uoslė leidžia jau iš tolo užuosti grobį, bet lygiai ir medžiotoją. Todėl reikia vengti, bandant prieiti prie lapės, eiti iš tos pusės, iš kurios pučia vėjas.

Tenka lapei ir į bėda įkliūti. Dažniausiai, jei kankina badas, o tai atsitinka žiemą, kada grobio taip maža, ji susigundo spąstuose padėtais jaukais — ir įkliūva. Bet ji nepagaili savo kojos arba puošnios uodegos, nugraužia ją ir pabėga.

Jaunus lapiukus galima auginti ir namuose, bet jie niekad nesiduoda visiškai prijaukinami. Jei tik jiems pavyksta, žiūrėk, ir pasmaugia kokią vištą, antį arba triušį.

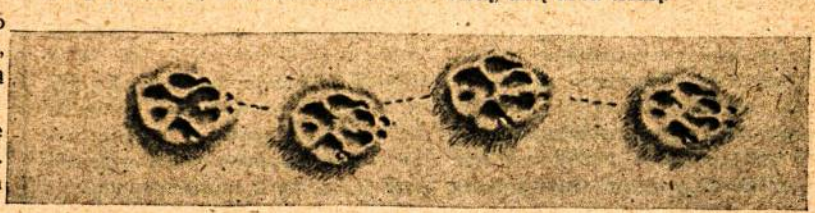

PSKTN. R. N. VIDUGIRIS

Sakalas

Tur būt visi būsime lankę vokiškus miškus ir stebėjęsi, kad juose nematyti paukščių, nei girdėti jų čiulbėjimo. Keista, bet taip yra. Visai kas kita yra mūsų tėvynėje. Ten pilna paukščių; ir pievose, ir miškuose, ir pelkėse, daugybė sodžiuje, nemaža ir prie miesto. Visokiausių ten paukščių esama: naminių, laukinių, grudlesių, plėšriųjų ir kitokių. Šį kartą stabtelėsime ties plėšriaisiais, būtent, ties sakalu.

Pradėsime nuo jo išvaizdos.

Sakalas (Falco peregrinus) ilgumo turi 45 cm, o jo išskėstų sparnų ilgis siekia 105 cm. Senų paukščių galva ir sprandas juodi. Visa likusi viršutinė kūno dalis juosva, šviesesniais skersiniais dryželiais. Gerklė, pagurklis balti, krūtinė ir pilvas balti, skersiniais juosvais dryželiais. Jaunų paukščių visos viršutinės kūno dalies plunksnos turi rusvus kraštelius; apatinė kūno dalis gelsva, išilginėmis tamsiomis dėmėmis (prof. T. Ivanauskas).

Sakalo galva yra vidutinio dydžio, riestu snapu, didelėmis akimis, kurių svoris sudaro 1/35 viso paukščio svorio dalį; oda apie akis yra be plunksnelių, plika, ir sudaro du melsvus žiedus apie akis. Spėjama, kad plunksnų nebuvimas apie akis padidina regėjimo plotą. Liežuvis nedidelis, užpakalinėje dalyje aprūpintas keliomis eilėmis kietų aštrių spenelių, reikalingų grobiui prilaikyti. Kaklas susideda iš 15 slankstelių, judrus. Sparnai ilgi ir smailūs. Visas paukštis yra padengtas tvirtomis ir kietomis plunksnomis. Krūtinės raumenys, kaip ir kitų gerų skraiduolių, yra gerai išsivystę. Uodega trumpa, kojos neaukštos, ilgais 4 pirštais, kurių kiekvienas turi po ilgą riestą nagą. Kojos iki pusės apaugusios plunksnomis, taip kad sakalas atrodo lyg su kelnėmis. Pagrindinį sakalo maistą sudaro įvairūs paukščiai, kurių tarpe pirmoje vietoje randame karvelį, toliau varnėną (špoką) ir vieversį. Pritrūkęs paukščių, sakalas neatsisako ir smulkesnių žinduolių, pav. pelės. Sakalai maisto atžvilgiu gali būti gana pastovūs, jei, žinoma, jie gali rinktis, jei jų nevargina badas. Taip antai, vieni sakalai medžioja tik laukinius paukščius, kiti tik naminius; vieni mėgsta tik karvelius, o kiti — kurią kitą paukščių rūšį. Tačiau badas, arba pamėgto maisto trūkumas, pakeičia jų pomėgius.

Sakalas gyvenimui ir medžioklei pasirenka atviras, aikščias vietas. Gyvena ir miškuose, bet vietą lizdui renkasi kur netoli nuo pievų, tik jau ne miško glūdumoje. Jo medžiojamas plotas apima 4—11 km. nuo lizdo. Žiūrint vietos, kurioje jis gyvena, jis lizdus krauna arba medžiuose, arba uolose, arba ant žemės arba ant didesnių akmenų. Jei sakalas šalyje gyvena nuolat, neišskrenda, jis lizdą krauna ir kiaušinius deda kartais jau kovo mėnesį; o jei jis į tą kraštą tik atskrenda, lizdą krauna kartais net birželio mėnesį. Kiaušinių padeda 3—4. Patelė peri apie 27—28 dienas. Į perėjimo pabaigą patelė pradeda pamesti plunksnas, šeriasi. Patinas šeriasi vėliau.

Iš kiaušinių išsiritę jaunikliai yra padengti pūkais, tuoj regi, tačiau yra visiškai bejėgiai. Lizde jaunikliai lieka apie 6 savaites, kol pakankamai sustiprėja, o vėliau jau sykiu su tėvais skrenda grobio gaudyti. Jaunikliais rūpinasi abu tėvai; patinas ir patelė pamainomis maitina vaikus.

Sakalas pagal reikalą gali būti ir sėslus, ir keliaujantis paukštis. Tokios rūšys, kurios gyvena Sibire, žiemai išskrenda net į P. Afriką. Sakalas keliauja tik dienomis ir skrenda greit — po 59 km į valandą, taigi po 16,5 m į sekundę. Bet tai nėra jo pats didžiausias greitis. Puldamas grobį, jis pasiekia 100 m į sekundę greitį. Savo grobį jis puola ore ir tiktai retais atvejais ant žemės esantį žvėrelį arba paukštį. Pastebėjęs tinkamą paukštį, o jo regėjimas yra puikus, jis puola iš viršaus ir muša aštriais sparnais bei užpakalin atsikyšusiu pirštu. Esant reikalui, savo puolimą kartoja kelis kartus, kol auka lieka visiškai bejėgė.

(nukelta į 26 psl.)

Rudoji lapė gyvena Europoje, didesnėje Azijos dalyje ir Š. Afrikoje. Atitinkamai klimatui ir gyvenimo apystovoms, keičiasi ir kailio spalva. Šiaurėje yra baltų lapių, kiek įpiečiau pasitaiko rasti sidabrinių lapių, turinčių labai gražų ir brangų kailį, padengtą ilgais tamsiais, kartais juodais, plaukais su baltomis viršūnėmis. Šias lapes žmonės veisia ir specialiuose ūkiuose, pav. Lietuvoje jas augino prof. Ivanauskas.

s. v. v. s. M. Neringa

Drausmė — reikalinga

„Skautas paklusnus savo tėvams, skiltininkui bei draugininkui be atsikalbinėjimo.“

Nors skautas ir gautų įsakymą, kuris jam nepatinka, jis privalo įvykdyti taip, kaip įvykdo jūrininkas ar kareivis, arba kaip futbolo komandos žaidėjas vykdo savo kapitono įsakymus. Jis privalo vykdyti visus įsakymus, nes tai jo pareiga.

Įsakymą įvykdęs jis gali ateiti ir patiekti savo argumentus prieš įsakymą, bet jį įvykdyti skautas privalo tuoj pat. Tai yra drausmė.

Daugelis galėtų pagalvoti, kad nėra nei tikslų nei protinga vykdyti bet kokį įsakymą. Bet toks galvojimas yra klaidingas. Įsakymą duodąs žino geriau savojo įsakymo tikslą ir pasekmes, be to gali nežinoti (o kartais ir neturi) įsakymą gaunąs.

Drausmės reikalingumui pailiustruoti, patieksim porą ištraukų iš „Scouting for boys“, kur pats Baden-Powel parodo drausmės reikšmę. „Drausmė ir paklusnumas skautams ir kariams lygiai taip pat reikšminga, kaip ir drąsa.

Transportinis laivas „Birkenhead“ kartą gabėno kareivius. Jų buvo 630, kartu su šeimomis, be to 130 jūrininkų. Netoli Gerosios Vilties iškyšulio (p. Afrikoje), laivas užplaukė ant uolų ir pradėjo skęsti. Kareiviai tuoj susirinko dėnyje. Ju dalis tuoj gavo įsakymą nuleisti laivelius ir į juos sodinti moteris ir veikus. Kitiems buvo įsakyta išmesti į jūra arklius, idant jie patys išplauktų į krantą. Kai visa tai buvo atlikta, pasirodė, kad vyrams nebeliko gelbėjimosi valčių, todėl jiems buvo įsakyta likti denyje. Laivas gi lūžo pusiau ir vis labiau grimzdo. Kapitonas liepė vyrams šokti į jūra, bet pulkininkas sušuko: „Ne, visi lieka savo vietose!“ Jis aiškiai matė, jog į jūrą iššokę kareiviai mėgins patekti į valtis ir, greičiausiai, paskandins kitus. Kareiviai paliko savo vietose. Laivas apvirto ir baigė skęsti. Tada kareiviai sušuko tris kart valio ir paskendo su laivu gelmėse. Iš 760 žmonių teišsigelbėjo tik 112. Bet ir tie patys greičiausiai būtų nuskendę, jei ne kitų drausmė ir pasiaukojimas.

Kitas anglų mokomasis laivas „Fort Jackson“, pilnas jurininkų-berniukų, buvo susidūręs su garlaiviu, bet jame, kaip ir „Birkenheade“ nekilo panikos ir triukšmo. Berniukai tuojau susirinko dėnyje užsidėjo gelbėjimosi diržus ir pavojų pasitiko ramiai ir be išgaščio. Ir ne vienas jų nenuskendo.

Gibraltaras yra didelė sutvirtinta uola, Ispanijos pietuose. Ji priklauso Didžiajai Britanijai. Prieš 140 metų šią tvirtovę buvo apgulę ispanų ir prancūzų kariuomenės.

Ispanai atakavo iš sausumos, o prancūzai iš jūros ir, nors jie kovėsi kietai ir ištvermingai, per tris metus anglai sudarė jiems kietą riešutą. Anglai ištvermingai laikėsi, kol negavo pastiprinimo iš savo laivyno.

Generolas Elliot, 15-to husarų pulko karininkas, vadovavo Gibraltaro ginybai ir jo griežtos disciplinos dėka įgula pajėgė išlaikyti pozicijas. Kiekvienas vyras buvo išmokęs vykdyti įsakymus be atsikalbinėjimo ir prieštaravimo.

Kartą vienas kareivis nepabojo įsakymo, todėl jis buvo pašauktas pas generolą, kuris pareiškė, kad tas, kuris tokiu metu nepaklusta, negali būti sveiko proto, o tik pamišėlis. Todėl jis įsakė kareiviui nuskusti galvą, aprengti ilgais pamišėlio marškiniais, padėti jį į kamerą kaip lunatiką, duoti tik duonos ir vandens ir įsakė mestis už jį bažnyčioje.

Šiandieną, kai visi po karo audrų yra nukamuoti ir išsisėmę, pas tūlą kyla klausimas, kam toji drausmė?! Sako, reikia laisvės . . .

Bet taip galvoti, reiškia labai klysti. Mus visus laukia nežinoma ateitis ir neaiškus likimas. Kaip tik dabar turime būti drausmingi, ypatingai gi — skautai.

Tačiau vis dar pasitaiko nedrausmingų skautų, net būrelių. Kaltę dėl to neša tų būrelių vadai.

Mano nuomone, reikalinga stropiai įvertinti būrelio vadus jų kvalifikacijų atžvilgiu. Būrelio vadas ar skiltininkas savo moralinėmis savybėmis bei skaustiškumu turi pranešti savo skautus. Jis turi jiems imponuoti ne pataikavimu jų įgeidžiams (kaip tai kartais pasitaiko), bet pranašumu fizinėje ir dvasinėje plotmėse.

Skautams skririant vadus, reikia rūpestingai žiūrėti jų savybių ir tikro skautiškumo. Tik tas gali gerai vadovauti, kuris supranta savo atsakomybę, ir kuris kitus pralenkia skautiškom ir kitomis žiniomis.

Po vėliavos pakėlimo

psktn. St. Vytietis

Ugnies kūrimas

Kiekvienas skautas, kuris nenori gauti negarbingo „opiakojo“ ar „baltarankio“ vardo, turi, tarp kitko, mokėti taisyklingai, skautiškai susikurti ugnį. Tai nėra visais atvejais taip paprasta. Tuoj pamatysite, kad tai tiesa. Pasiskaitę apie ugnies kūrimo būdus, juos išbandykite ir praktikoje, iškylaudami ar stovyklaudami.

1. **Ugniavietės parengimas ir paruošimas.** Ugniavietė parenkama taip, kad nuo mūsų laužo negalėtų kilti gaisras. Ugnies negalima kurti arti šiaudų, šieno kūgių ar daržinių, sausame spygliuočių tankumyne, arti ūkio trobėsių ir arti subrendusių javų laukų. Esant drėgnam orui, šis gaisro pavojus šiek tiek sumažėja, bet skautas visada turi būti atsargus. Pavojinga ugnį kurti ir durpyne, ypač sausros metu.

Laužui kurti geriausiai tinka žalia žolė apaugusios miško aikštelės, miško keliai, smėlėtos aikštės, pakelės, daubos. Gera, kai turime kai kurią užuovėją, nes tada ugnis gerai kūrenasi.

Jeigu ugnį kuriame stovykloje, ugniavietę stengiamasi parinkti taip, kad vėjas dūmų neneštų į palapines — mes juk nesame kumpiai, kuriuos reikia rūkyti.

Ant palapinių brezento nukritusios kibirkštys kartais palieka labai nemalonias skylutes.

Skautas niekur nepalieka savo pėdsakų, nes tuo jis įrodo savo tvarkingumą, ir, kartais, apsunkina jį sekti. Tai reikia atsiminti ruošiant ugniavietę. Pirmiausia stengiamasi laužą kurti kaip galima mažesnį — tik tokį, kaip būtinai reikalinga. Prieš kuriant laužą, apsisaugoma nuo ugnies plitimo ir pasirengiama ugniavietę užmaskuoti.

Jeigu numatoma laužą kurti žole apaugusioje vietoje, kastuvėliu ar peiliu velėnoje aprėžiamas bent 60—80 cm skersmens apskritimas ir kryžminiu piūviu padalinamas į keturias ar daugiau dalių. Po to velėnos iškeliamos į keturias puses ir paguldomos šalia ugniavietės žole žemyn, kad nuo jų apačios nepribyrėtų į žolę žemių, kurios vėliau galėtų atkreipti kieno nors dėmesį.

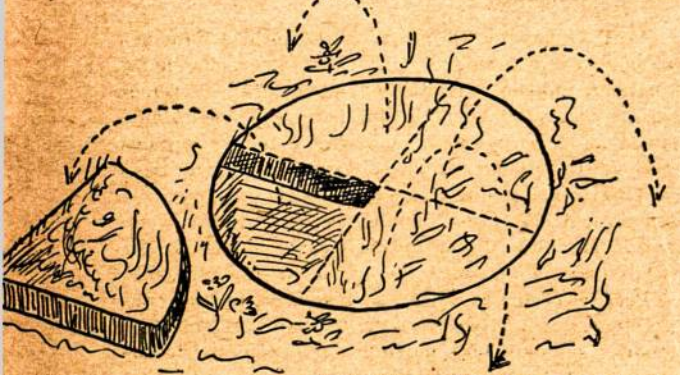

Šis apskritimas turi būti tokio dydžio, kad ugnis nenusvilintų aplink augančios žolės.

Jeigu ugnį kuriame spygliuočių ar lapuočių miške, kur žemėje auga tik samanos, ir yra sausų nukritusių spyglių ar lapų — jie atitinkamai atžeriami. Plikame žemės paviršiuje prakapstoma lėkšta duobutė.

Šlapioje žemėje (pelkėtoje vietoje, po ilgo lietaus) ugnį įkurti būna sunku. Ugnies įkūrimui palengvinti, ugniavietės dugne dedama lėkščių akmenų ar iš pagaliukų padaromos lyg grindelės, sudedant juos žemėje vienas prie kito, panašiai, kaip būna surišti sielių rąstai.

Žiemą atitinkamo dydžio plotelyje nukasamas sniegas iki žemės paviršiaus, dedamos grindelės arba akmenys.

2. **Kuras.** Prakurui imami sausa žolė, sausi lapai, nukritę sausi spygliai, beržo tošis (nežalokime augančių beržų!), smulkios, geriausiai spygliuočių, šakeles. Nesant pakankamai plonų šakelių, reikia priskaldyti plonų šypuliukų ar pridrožti dožlių. Galima prakuro paruošti, padrožiant kelis storesnius sausus pagalius, t. y., įpiaustant, bet skiedrų nuo jų neatskiriant.

Prakuro sunku rasti šlapiame miške, kai ilgas ar smarkus lietus viską permerkia. Tada skautas sauso prakuro ieško medžių užvėjos pusėje (jei lijo su vėju), po aukštomis, tankiomis eglėmis ir prie didesnių medžių kamienų. Ten beveik visada galima rasti vienokio ar kitokio sauso prakuro.

Juo šlapesnis kuras, juo daugiau jam reikia prakuro. Išbandykite kiek!

Kuras renkamas, jei galima toks, kokio norime laužo. Šlapias ar drėgnas kuras duoda daug dūmų, kurie išduoda laužavietę. Kartais jie gali būti ir reikalingi — signalams siųsti. Sausos, smulkios šakelės duoda didelę, šviesią liepsną, bet greit perdega ir pavirsta pelenais. Pagaliau, sausi, stori pagaliai dega vienodai nedidele liepsna ir duoda daug žarijų.

Įvairių rūšių medžiai dega nevienodai. Geriausiai dega pušis, beržas ir eglė. Ąžuolas sunkiai užsidega, bet duoda didelę kaitrą. Minkštų padermių medžiai dega greit ir duoda mažai kaitros. Blogai dega ir sutrešęs (supuvęs) medis. Turėdami progą, išbandykite įvairių medžių tinkamumą kurui.

Surinktas kuras, prieš uždegant laužą, sukapojamas ar sulaužomas patogaus dydžio pagaliais ir sukraunamas 2—3 krūvelėmis, suskirsčius storiu. Tuo būdu, kūrendamas ugnį, skautas bet kuriuo laiku turi ranka pasiekiamai reikiamo kuro. Kiekvienas skautas turi pasimokyti kapoti šakas taip, kad atkirsti gabalai nešokinėtų ir ko neužgautų.

3. **Laužo įkūrimas.** Niekad nebandžiusiam kurti ugnį lauke, tai yra sunkus uždavinys. Prityrusiam skautui tai yra vieni niekai.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Paruoštoje ugniavietėje pirmiausia dedama smulkiausio ir sausiausio prakuro krūvelė, kuri kūgio pavidalu apdedama vis storesnėmis sausomis šakelėmis. Iš vėjo pučiamos pusės paliekamas tarpelis smulkiajam prakurui uždegti. Juo sausenis ir rūpestingiau paruoštas prakuras, juo daugiau jo, juo tirkriau uždegamas laužas. To galima išmokti tik praktiškai, lavinantis įvairiomis aplinkybėmis.

Įsidegus prakurui, ant jo dedama palaipsniui vis stambesnis kuras, iki laužas galutinai įsidega.

4. **Laužų formos.** Jų yra visa eilė, jos naudojamos vienam ar kitam reikalui, vienomis ar kitomis aplinkybėmis. Pasižiūrėkime jas ir po to patys išbandykime.

a) Piramidė. Įkūrus prakurą, kuras dedamas kūgio-piramidės pavidalu iš visų pusių lygiai. Šis laužas dega, duoda stiprią šviesą ir lengvai palaikomas. Jam kurstyti reikalingos storesnės malkos.

Piramidė dažniausiai naudojama laužams vakare, kai skautai susirenka dienos užbaigti, pavakaroti. Kitaip tariant — laužams su programa.

b) Šulinys. Tai daugiau parodomasis laužas, naudojamas ne praktiniams tikslams. Kaip jis kraunamas paaiškės iš piešinio. Jo vidus gali būti užpildomas-prikemšamas žabais ar ir kiek stambesniu kuru. Gerokai įsidegęs šis laužas paprastai sugriūva ir baigia degti kaip netvarkinga krūva. Jis užkuriamas pro pagalių tarpą, prakurą sukrovus jo viduje.

c) Žvaigždė. Šis laužas naudojamas paktiniams reikalams: maistui išsivirti, šildytis mažai skautų grupelei. Įkūrus prakurą, žvaigždės pavidalu sudedami į jį galais keli, bet nemažiau kaip 3, storesni sausi pagaliai, kurie, įsidegę, dega vienodai, nedidele liepsna. Šį laužą labai lengva palaikyti, nes užtenka tik pastumti į centrą žvaigždės „spindulius", kai jie nudega.

d) Medžiotojų laužas yra panašus į „žvaigždę" tik yra dar patogesnis kurstyti vienam žmogui, nes visi 3, ar daugiau, pagaliai pasiekiami nesijudinant iš vietos. Kaip jis kraunamas, matyti iš piešinio. Šis laužas dega lėtai ir gerai šildo.

e) Laužas su atšvaitu (reflektorius). Jis kuriamas vėjuotu laiku. Vėjas liepsną turi nešti į atšvaitą, sukrautą iš storokų pliauskų-apvalainukų. Atšvaitas kraunamas geriausiai iš žalių lapuočių medžio, kad lengvai neužsidegtų.

f) Traperių laužas. Pritaikytas tap pat vėjuotam orui. Iš velėnų, plytų ar tinkamų akmenų sukraunamos dvi žemos sienelės, kurios vėjo pučiamąja kryptimi suartėja. Tarpe šių sienelių, platesniajame gale, kuriama ugnis, kurią vėjas neša išilgai tarp sienelių. Čia ugniavietė parengiama kiek skirtingai, žemės paviršių nuvalant ne ratu, bet pailgai, Piešinyje matote ir šio laužo planelį.

Šis laužas naudojamas daugiausiai maistui gamintis, nes ant jo patogu pastatyti katiliukus, mažus puodus ir keptuves.

g) Laužas duobėje, Jis yra iš toliau mažai matomas, nereikalingas beveik jokios priežiūros ir duoda daug gerų žarijų. Duobė kasama kibiro dydžio ir formos, t. y. viršuje platesnė, kaip dugne. Dugne kraunamas mažas piramidinis lauželis, o duobės šonuose statmenai sustatomi storesni pagaliai. Nuo dugne esančio piramidinio lauželio užsidega šoniniai pagaliai ir pamažu liepsnoja, patys smukdami žemyn. Žarijos neišsisklaido, kaip kitokiuose laužuose, nereikia daug kuro.

h) Rąstų laužas. Šis laužas kuriamas prieš atvirą palapinės šoną ar kitais atvejais, kai tenka ilgesnį laiką šildyti didesnį plotą. Šiam laužui geriausiai tinka nudžiūvusių spygliuočių (sausuolių) rąstai.

Išilgai rąstų ištašomos gilios vagutės, kaip parodyta piešinyje. Kuolai kalami iš žalio medžio, tarpe abiejų rąstų įdedamos plytos arba žalio medžio storos pliauskos. Į apatinio rąsto vagutę gausiai pripilama žarijų ir uždedama smulkesnių pagalių arba visas rąstų tarpas iškemšamas prakuru ir keliose vietose uždegamas. Šis laužas dega kelias valandas nedidele liepsna, nereikalingas priežiūros ir gerai šildo. Žinoma, dabartinėmis sąlygomis tokio laužo kurti neteks, bet jį žinoti gali būti pravartu.

i) Maskuotas laužas. Jis gali būti kuriamas sargybiniui pasišildyti, neišduodant laužo vietos. Kuriamas giliame siaurame griovyje arba gilioje duobėje. Jis įkuriamas paprastu būdu ir po to pridengiamas didele sena skarda, dideliu žalios medžio žieves gabalu taip, kad šonuose ir apačioje liktų nedideli plyšeliai orui įleisti. Virš duobės kraštų išeinąs skardos ar žievės kraštas užlenkiamas žemyn, kad dūmai sklistų pažeme ir išsiklaidytų.

Sargybinis šildosi prie įkaitusios skardos ar pro plyšius.

5. **Ugniavietės sutvarkymas.** Iš ugniavietės sutvarkymo galima labai daug spręsti apie skauto tvarkingumą ir skautiškumą.

Pirmiausia, jei nenumatoma ugnį vėl atkurti ir ji nepaliekama sekančiai dienai pelenais apkasta, ji turi būti visai užgęsinta. Tai atliekama ugniavietę gausiai užpilant vandeniu ir žarijas gerai išmaišant, iki nelieka žėrinčių anglių. Ypatingai rūpestingai ugniavietę reikia sutvarkyti durpžemyje, nes ten ugnis įsiskverbia giliai, toli nuo pačios ugniavietės, ir gali lengvai kilti durpyno ar miško gaisras. Smėlyne užtenka žarijas gerai išmaišyti su smėliu ir sutrypti. Po to ugniavietei grąžinama jos pirmykštė išvaizda: sudedamos į vietą velėnos ar samanos, užbarstoma sausų spyglių ar lapų, o jeigu ugnis buvo kuriama plikoje žemėje ar smėlyje, laužo liekanos užkasamos ir vieta išlyginama. Žiemą ugniavietė užkasama sniegu. Kuro likučių taip pat neturi likti. Sutvarkyta ugniavietė turi mažiausiai skirtis nuo aplinkos.

6. **Miško gaisrai.** Tai yra viena didžiųjų gamtos nelaimių. Jie gali lengvai kilti dėl neatsargumo laužą kurenant. Miškų gaisrai būna kelių rūšių. Pažemės gaisras yra tada, kai ugnis eina pažeme, paglemždama sausus lapus ir spyglius, samanas ir krūmus. Jaunuolyno gaisras apima tankiai augantį spygliuočių jaunuolyną ir naikina jį visą. Viršūnių gaisras eina didelių spygliuočių lajomis (vainikais) ir šoka nuo vieno medžio ant kito. Pilnas miško gaisras naikina mišką visai — t. y. ugnis eina žeme, kamienais ir viršūnėmis.

Pačioje pradžioje miško gaisras užgesinamas, palyginti, lengvai. Išsiplėtęs jis tampa tikra gaivaline nelaime, sunaikinančia didžiulius miškų plotus ir padarančia milžiniškų nuostolių.

Kyląs miško gaisras sėkmingai stabdomas plakant liepsną lapotomis šakomis, kastuvais nuvalant žemės ruožą, neleidžiant liepsnai plisti samanomis ir pan.,

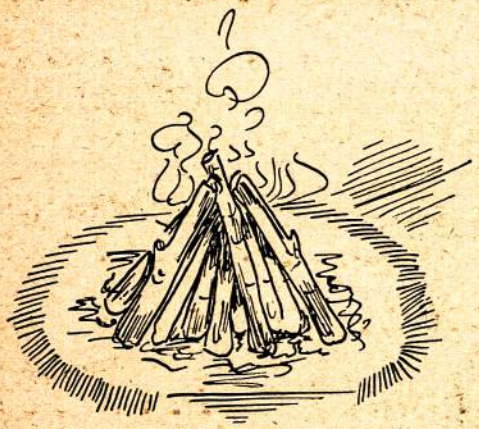

Piramidė

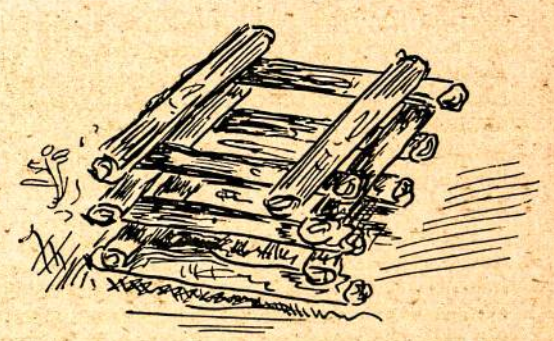

Šulinys

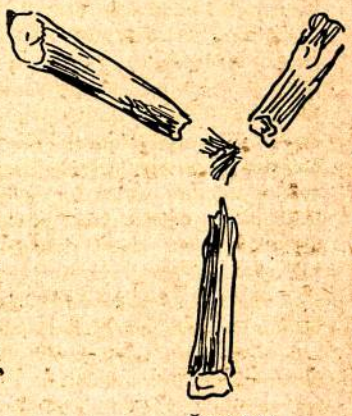

Žvaigždė

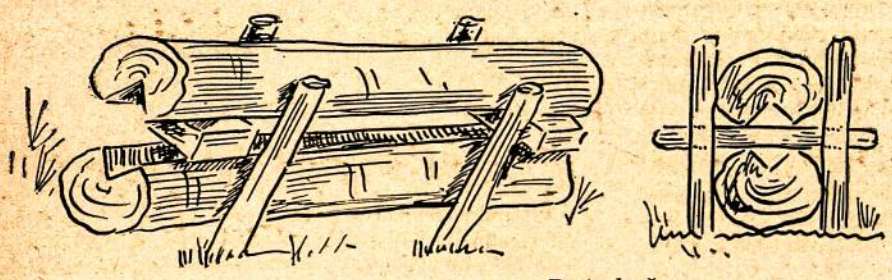

Rąstų laužas

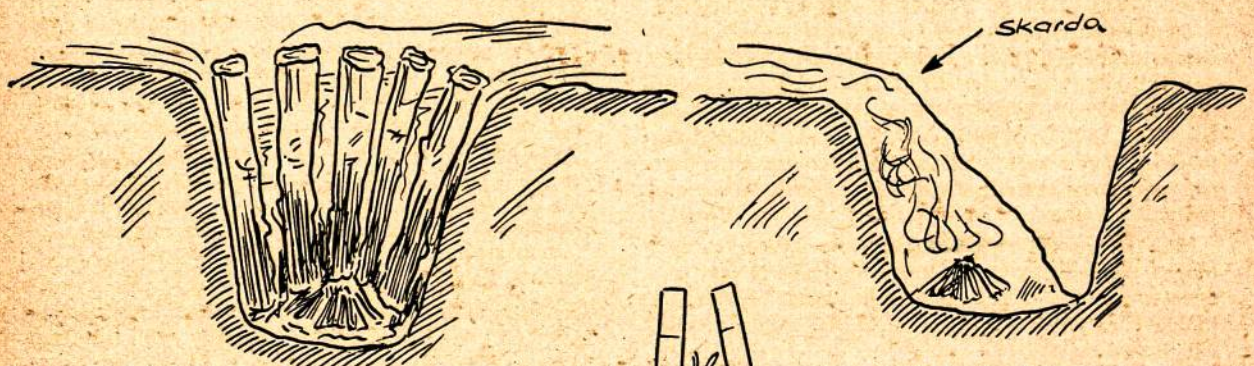

Laužas duobėje

Maskuotas laužas

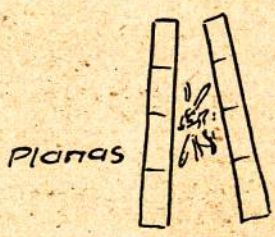

Traperių laužas

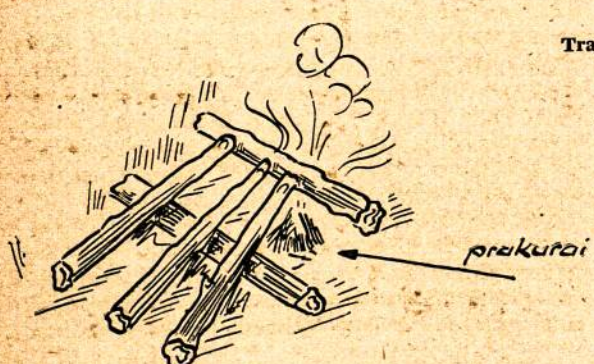

Medžiotojų laužas

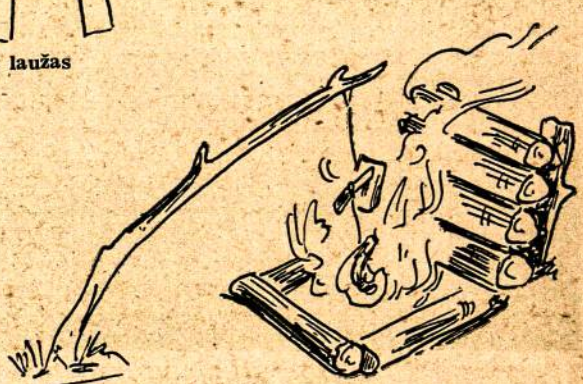

Laužas su atšvaitu

iškertant tam tikru ruožu jaunuolyną ir toje pat vietoje nuvalant žemę. Tie visi darbai dirbami tam tikrame atstume nuo ugnies, skaičiuojant laiką taip, kad gesinamieji darbai būtų baigti, prieš ugniai prieinant nuvalytą plotą. Pilną ar išsiplėtusį miško gaisrą gesinti labai sunku — tam reikalui sutraukiami žmonės iš plačių apylinkių, panaudojama kariuomenė ir ugniagesiai.

Skautai turi mokėti nuslopinti kylantį miško gaisrą. Vyresni skautai turi mokėti dirbti ir gesinant stambesnį miško gaisrą. To jie turi pasimokyti pas miškininkus ar ugniagesybos specialistus. Kilus gaisrui miške, kuriame skautai stovyklauja, skautai turi stengtis gaisrą nuslopinti ir kartu telefonu ar kuriuo kitu greitu būdu tuoj praneša apie jį policijai, ugniagesiams ar savivaldybei. Jeigu vadovas pastebi, kad gaisro nuslopinti nevyksta ir ugnis slenka stovyklos link, jis turi pasirūpinti ramiai, bet laiku stovyklą likviduoti ir pasitraukti iš pavojaus zonos. Reikalui esant, gali tekti trauktis pasiėmus tik vertingesnius daiktus — jei ugnis kyla prie pat stovyklos ar greit artėja. Skautų vadas turi griežtai palaikyti drausmę ir skautams neleisti bėgti pavieniui, bet privalo į saugią vietą visus išvesti kartu. Apie tvarką vadovas turi skautus įspėti prieš prasidedant stovyklai.

7. **Patarimai vadovams.** Liepkite skautams kiekvienam sukurti ugnį, kaip kuris moka. Po to parodykite, kaip ugnis kuriama taisyklingai. Leiskite skautams pasipraktikuoti jūsų priežiūroje. Išbandykite įvairius laužo kurenimo būdus.

O dabar porą žaidimų. Žaidžia draugovė. Kiekviena skiltis gauna po 2 lazdeles. 70—80 cm ilgio, po 1 m virvutės (visos skiltys vienodos) ir po dėžutę su dviem degtukais. Davus ženklą, kiekviena skiltis turi parengti laužavietę, įsmeigti lazdeles, tarpe jų ištempti virvutę, sukrauti ir sukurti po virvute ugnį. Virvutei perdegus, skiltis sušunka savo šūkį. Po žaidimo sutvarkyti ugniavietes. Ugniaviečių sutvarkymas taip pat vertinamas taškais. Laimi skiltis, surinkus sumoje daugiausiai taškų.

Šio žaidimo kitas variantas: vietoj virvutės, skiltys įrengia paprastus pakabinimus katiliukams ir turi užvirinti, pav. po 1 l vandens. Pirma užvirinusi, šaukia savo šūkį. Vertinimas toks pat, kaip pirmame variante.

Kitas žaidimas: žaidžia draugovė, tamsią naktį, miške. Skiltys turi, nenaudodamos jokių žiburių, surinkti kuro, paruošti ugniavietes ir, sukrovusios vadovo nurodytos formos lauželį, jį užkurti, sunaudodamos nedaugiau 2 degtukų. Laimi skiltis, pirma taisyklingai sukurusi nurodytą laužą.

Mokomės užkurti laužą

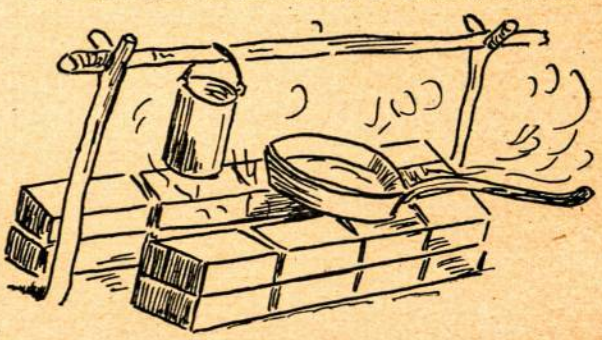

Stovyklos virtuvė

Paprašykite specialistą, kad jus pamokytų kovoti su miško gaisru.

Dėl vyčių lazdos

Dar tais laikais, kai aš buvau tik nedidelis skautukas, mano dėmesį buvo patraukusi vyčių lazda. Kaklaryšių spalvoms, visokiems ženklams tada buvau dar visiškai abejingas. Bet mano dėmesys jau tada sustodavo ties dvišake lazda ir kildavo klausimas: o kodėl gi toji lazda ne tokia kaip mano, kodėl ji dvišaka? Gal vyčiams reikia gaudyti gyvates, ir jie tuo dvišakiu galu prispaudžia gyvatės galvą prie žemės?

Praėjo nemažai metų ir aš pats jau esu skautas vytis, o toji mįslė dėl lazdos taip ir liko. Prisipažinsiu, kad ir šiandieną nežinau, kodėl vyčio lazda turi dvišakį, ir dar joks, kad ir senas sk. vytis, nesugebėjo man to klausimo atsakyti. Tad aš pabandysiu čia atpasakoti savo spėjimą dėl šios lazdos reikšmės:

Kaip žinoma, B. P. skautų vyčių broliją buvo apibūdinęs kaip stovyklautojų ir tarnybos vykdytojų broliją (žiūr. sk. Aido Nr. 13). Aš manau, kad lazdos dvišakis kaip tik ir nusako šiuodu vyčių brolijos tikslus. Gal taip galvodamas aš ir klystu, bet teatleidžia man daugiau nusimanantieji ir lai paaiškina „Gairių“ skiltyse, ar suklydau ar teisingai atspėjau.

Dar vieną dalyką galima būtų čia aptarti, būtent, lazdos išvaizdą. Kiek galėjau tų lazdų iki šiolei matyti, visos jos, kaip sakoma, „neturi išvaizdos“. Tatai pareina nuo to, kad jų spalva yra padaroma skirtinga, šviesi ar tamsi, o antra — dvišakės būna pernelyg jau nevienodos: perilgi „ragai“. Kartais net dailiu lanku išlenkti. Aš turėjau progos matyti anglo vyčio lazdą. Ji nebuvo aukšta, tik iki krūtinkaulio, jos galai buvo trijų pirštų pločio, ne lenkti, bet sujungti aštriu kampu, tamsiai rudos spalvos.

Gal būtų gera, jei ir mes atsisakytume to įvairumo, o prisitaikytume prie vieno pavyzdžio. Taip pat gal vertėtų pagalvoti ir apie tai, ar galima lazdas papuošti odiniais žiedais ir įvairiais ženklais reiškiančiais, pav., dalyvavimą didesnėse stovyklose ir pan.

s. v. v. s. V. S.

sk. vyt. J. Jurskis

Iškylaujam Alpėse

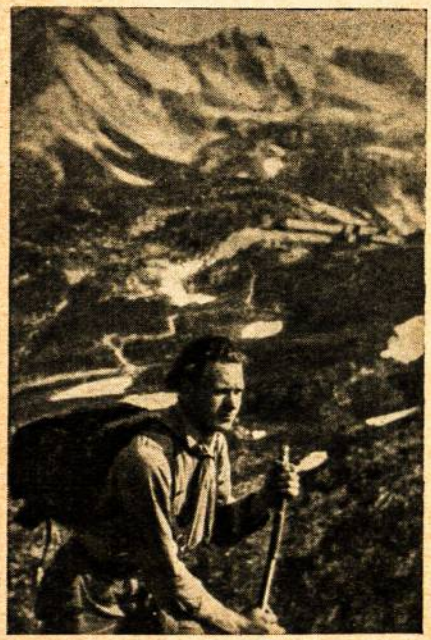

Tūkstančiai žmonių ištisus metus be pertraukos važiuoja į kalnus atostogauti, gydytis, ekskursuoti, nes kiekvienu metų laiku kalnai yra savotiškai gražūs ir įdomūs. Tad ir mes savo iškylai drąsiai ryžtamės bet kuriuo metu.

Žiemą kalnuose slidinėjamės slidėmis, važinėjamės rogutėmis; pavasarį, kada kalnų aukštumose tirpsta sniegas, iškylaujame pradedančiais žaliuoti ir žydėti slėniais, matome neseniai nugarmėjusių sniego griūčių takus ir didžiules griūčių sąnašų mases; vasarą gėrimės daugybe žiedų pasipuošusiomis Alpių pievomis, vėdinamės tyliuose miškuose, gaivinamės tyrame kalnų ežerų vandeny; rudenį akys raibsta nuo rudens spalvų gausybės, laipiojame aukštumomis, geras matomumas leidžia gerėtis tolimais kalnynų ir lygumų vaizdais.

Iškylos pasisekimui svarbiausia — nutaikyti gerą orą. Šilta, šalta ar vėjuota — nesvarbu; turi būt giedra. O saulutė kalnuose visuomet karštai šildo ir rudai dažo iškylautojų odą. (Vietinių pasakojimu, daugiausia gražių dienų kalnuose būna vasaros pabaigoj ir rudenį).

VOKIETIJOS ALPIŲ SRITYS

Apskritai, Vokietijai tenka tik nedidelė Alpių dalis.

Vokietijos siena daro tris vingius į pietus, kuriuose ir yra trys vokiečių valdomos Alpių sritys:

1. **Alguvos Alpės** (Allgäuer Alpen),

2. Kalkinės **Bavarijos Alpės** (Bayrische Kalkalpen), ir

3. **Berchtesgadeno Alpės** (dalis Salzburgo Alpių).

Kiekviena iš tų trijų sričių yra įdomi tiek savo gyventojais tiek savo gamtovaizdžiu. Šiame rašinėlyje bus stengiamasi kiekvieną iš jų suglaustai apibudinti, kad kiekvienas iškylautojų būrelis pagal savo iškylos pobūdį, ir kt. aplinkybes galėtų apsispręsti, į kurią važiuoti. Gi jeigu į kalnus važiuojame nebe pirmą sykį, tai įdomu pasirinkti tą sritį, kurioje dar nesam buvę.

ALGUVOS ALPĖMIS

Atvažiuojame į žymiausią Alguvos Alpių kurortą — **Oberstdorfą.** Čia apsistojame ir dairomės po apylinkes.

Ties Oberstdorfu kryžiuojasi daugiau negu dešimt slėnių, o aplink yra daugybė įvairių aukščių kalnų ir kalnelių. Čia kiekvienas pagal savo nuotaiką ir ištvermingumą sau atitinkamą kalną gali susirasti ir įkopti į jo viršūnę. Oberstdorfo gamtos įvairumas yra žymi jo pirmenybė prieš kitas Vokietijos Alpių sritis.

Freiberg-See ežeras, siaubingasis **Breitach-Klamm** tarpeklis, labiausia į pietus išsikišusi Vokietijos vietovė **Einödsbach** — galėtų įeiti į mūsų iškylos programą. Toliau dažniau lankomos vietos: **Oytal** (slėnis), **Christles-See** (ežeras), **Gerstruben** (vietovė), **Sperbachtobel** (slėnis) ir **Kemptener Hütte** (vienkiemis, kur vasaros metu atgenamos karvės, gaminamas svietas, sūriai).

Daugiausia lankomas kalnas — **Nebelhorn** (2230 m). Į jį įkopti yra keletas takų. Galime pasikelti ir vieliniu vagonėliu. (Įdomu pasinaudoti „visais galimais keliais", pav. jei esame šeši iškylautojai, pasidaliname po du, kopiame trimis įvairiais takais, o žemyn visi nusileidžiame vagonėliu).

Nuo **Nebelharnhaus** (kitaip Propsthaus) prasideda garsusis **Alguvos aukštumų takas,** kuriuo galima 3—4 dienas keliauti (vis apie 2000 m. aukšt.), nenusileidžiant į jokį slėnį. Šis takas yra dar viena nepalyginamai puiki Oberstdorfo savybė. Jis įgalina ir neįgudusius kalnuose lygumų sūnus bei dukras be didelio pavojaus palaipioti kalnų aukštumomis.

Apsirūpinę smulkiais žemėlapiais ir informacijomis (Oberstdorfo „Verkehrsamte", pas „Alpenvereino" narius Nebelhornhause ir pakeliui apsistojimo vietose) iškeliaujame į kalnų gilumą drąsiai be vadovo. Klaidžiose vietose nepametam iš akių taką ženklinančių ženklų, o pavojingose vietose žengiame prisilaikydami už ten tam tyčia įtaisyto lyno.

Palikę **Nebelhornhausą** už trejetos valandų per **Laufbacher Eck** atžingsniuojame į **Prinz-Luitpold-Haus.** Čia užsisakome nakvynę, paliekame kuprines, ir į **Hochvogelio** viršūnę (2600 m)! Užkopiame per porą valandų ir dairomės aplink: giliai apačioj vienintele žalia juosta tarp kalnų tęsiasi **Hornbachtal** slėnis; čia pat kaiminystėje nuostabiai susirikiavę **Alguvos** kalnai, šalia jų **Lechtaler** viršūnės, toliau **Mieminger Kette, Karwendel, Wetterstein** ir didžioji dalis **Stubaier** ir **Ötztaler** Alpių; gi vakarų dangaus fone žiba baltos Šveicarijos ledynų viršūnės, o prieš jas mirguliuoja **Bodensee** ežeras ... Pagaliau artėjantis vakaras mus ragina žemyn į P. L. namus poilsiui.

Rytojaus dieną traukiame per **Himmeleck, Älple** į **Raueck** ir per **Kreuzeck** į **Kemptener Hütte,** kuri su

savo žalia aplinkuma išrodo tarsi oazė toje uolų ir sniego dykumoje. Į ją galima įkopti ir tiesiog iš Oberstdorfo šiurkščiuoju **Sperbachtobel slėniu.**

Sekančią dieną keliaujame gražiausia Alguvos aukšt. tako dalimi, taip vad. **Heilbronner Weg.** Pradžioje kylame į **Mädelejoch** ir **Mädelegabel,** paskui pro **Hohes Licht** viršunės papėdę (jei neskubame, tai aplankome ir viršūnę) į **Rappensee-Hütte,** o iš čia pro **Einödsbachą** atgal į Oberstdorfą.

1. **Pastaba.** Alguvos aukšt. taku iškylaujama tik liepos — spalių mėn. Pavasarį dėl pavojingo sniego negalima. Įgudę kalnuose slidininkai gali iškylauti ir žiemą. Labai įdomu, pasidalinus iškylautojams į dvi dalis, pradėti kelionę tuo pačiu metu iš priešingų tako galų.

2. **Pastaba.** P. L. Haus, K.-Hütte, Rapp.-Hütte turi daug nakvynės vietų turistams; sezono metu, kai neuždaryta, paprastai sutalpinami visi, kurie ten užklysta. Pravartu, pradedant iškylą, Oberstdorfe pasitikrinti; Nebelnornhause irgi įmanoma gauti nakvynę; tik ten visuomet perpildyta — sunkiau.

BAVARIJOS ALPĖMIS

Svarbiausias Bavarijos Alpių kurortas — **Garmisch-Partenkirchen.** Čia apsistojame ir iškylaujame po apylinkes.

Bavarijos Alpių gamtovaizdis — gražus apdūlėjusių, šviesių kalkinių statumų, žalių, apžėlusių miškais slėnių ir žalsvų ežerų derinys. Čia kitoki vaizdai, kaip Alguvoje. Alguvos kalnai daugiau paskendę žalumynuose; o aukštumose juoduoja tamsios viršūnių virtinės.

Pramogos kalnuose

Alguvoje gyvulių ūkis ir pieno produktų gamyba sudaro pagrindinę ūkio šaką; todėl slėniuose visur aidi besiganančių karvių varpelių skambėjimas . . . Bavarijos Alpėse miško medžiagos gamyba yra svarbiausias gyventojų verslas, ir čia miškuose amžinai aidi monotoniškas kirvių taukšėjimas . . .

Brangūs žiemos sporto įrengimai G.-Partenkircheną pavertė Vokietijos žiemos sporto centru, kur yra įvykusios ir ne vienos tarptautinės varžybos.

Beiškylaujant aplankytinos gražesnės ir įdomesnės vietos:

Partnach-Klamm tarpeklis, kur pamatome milžinišką vandens griaunamąją jėgą, nuo jo pro **Vordergraseck** ir pro **Ferchensee** bei **Lautersee** ežerus galime atžingsniuoti į šalia stačiųjų **Karwendel** kalnyno šlaitų esantį kalniečių kaimą — **Mittenwaldą;**

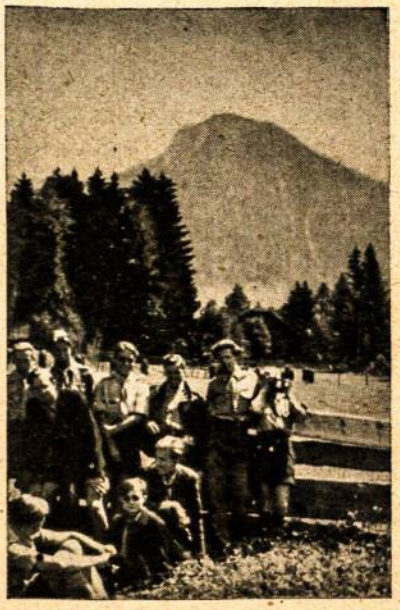

Kalnų papėdėj

Badersee ir **Eibsee** — tipiški kalnų ežerai;

Kreuzeck — daugiausia lankomas kalnas, į kurį galima pasikelti ir vieliniu vagonėliu; vaizdai į kaimynines **Wettersteino** kalnyno viršūnes ir į G.-Partenkircheną iš viršaus; nebetoli **Höllenklamm** tarpeklis, siaubingumu pralenkiatis visus kitus savo „brolius“;

Zugspitze (bebeik 3000 m) aukščiausias Vokietijos kalnas.; kelionė į jo viršūnę kalnų traukinuku bus viena maloniausių mūsų iškylos dalių; ją išsisaugojame pabaigai — „užsigardžiavimui“; mėgėjams palaipioti yra keletas takų ir savo jėgomis į ją užlipti.

Važiuodami į Garmisch-Partenkircheną neturėtume praleisti progos aplankyti pakeliui esančių įdomybių:

Füssenas — senas miestas su vyskupų pilimi;

Hohenschwangau ir **Neuschwanstein** pilys; pirmoji paprastutė, o antroji Liudviko II-jo įrengta nepaprastai prabangiai; jos statyba gražiai atitinka gamtovaizdžiui, pilies bokštai ir sienos atrodo tarytum uolų briaunų ir iškyšulių tęsinys;

Alpėse

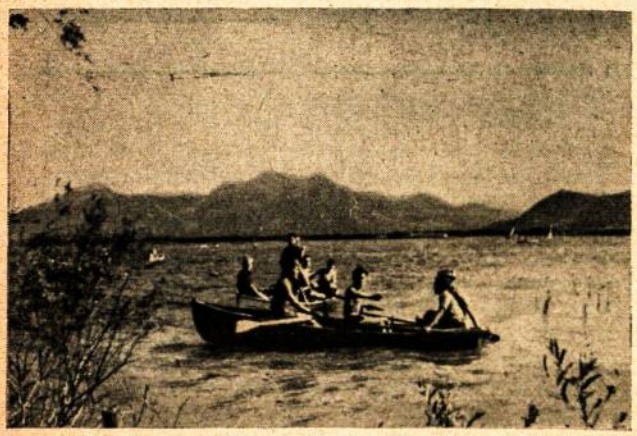

Lietuviai skautai Chiemsee ežere

Lindendorf pilis pastatyta (taip pat Liudviko II-jo) gražiame Rokoko stiliuje;

Oberammergau — Kristaus Kančių vaidinimų vietos; mielai susipažįstame asmeniškai su svarbesniais vaidintojais;

Ettall įdomus Liudviko Bavariečio įkurtas vienuolynas.

Visus šiuos kultūros paminklus patogu pagal surašytąją eilę aplankyti, jei važiuojame autovežimiu. Važiuodami traukiniu, turime išlipti Füssene ir čia pasirūpinti vežimą; jei neskubame, tai pasinaudojame nuosavomis kojomis — geriausiomis ir patikimiausiomis susisiekimo priemonėmis iškylose.

BERCHTESGADENO ALPĖMIS

Berchtesgadene Alpių gamtovaizdis skyriasi nuo abiejų kitų Vokietijos Alpių sričių. Alguvos ir Bavarijos Alpėse matėme didžiulius kalnagubrius, nelyginant raukšles žemės paviršiuj. Čia sutinkame išsimėčiusius kalnus su nuolaidžiais šlaitais ir plokščiomis viršūnėmis. Joks augalėlis neauga viršūnių srity; bet kur yra užsilikusi lietaus nenuplauta saujelė žemės, gausiai auga kalnų rožės ir kt. gėlės. Dėl didelio kritulių kiekio slėnių augmenija pasižymi nepaprastu vešlumu.

Miško medžiagos gamyba čia, kaip ir Bavarijos Alpėse, sudaro svarbiausią gyventojų pragyvenimo šaltinį. Antras brangus turtas — kalnų viduriuose slypinti baltoji akmeninė druska.

Bad Reichenhall — didžiausias kurortas, garsus savo gydomaisiais šaltiniais; visuomet perpildytas besigydančių. Vielinis vagonėlis kelia į kalną — **Predigtstuhl.**

Mes apsistojame **Berchtesgadene,** kurio apylinkės daugelio laikomos gražiausiomis Vok. Alpių vietomis. Hitleris buvo pasirinkęs šią vietą net savo būstinei. Šios modernišnikos pilies griūvėsių, aišku, nueiname pasižiūrėti.

Į iškylos programą galėtų įeiti sekančios įdomesnės vietos:

Königssee ežeras, Berchtesgadeno krašto pažiba, ir, kada tai nuo jo griūties atitvertas **Obersee** (ežeras);

Ramsauer Ache slėnis iki **Hintersee** ežero; pakeliui **Wimbach — Klamm tarpeklis ir Ramsau** kaimas su typingomis kalniečių trobelėmis;

Kalnai **Watzmann** (2700 m), **Hohes Göll, Untersberg** ir kt.; mėgėjams laipioti jų viršūnės suteikia neblogesnes sąlygas pasireikšti, kaip Alguvos ir Bavarijos kalnai.

Druskos kasyklos.

Važiuojant į Berchtesgadeną pakeliui yra aplankytinas **Chiemsee** ežeras. Puikūs vaizdai į kalnus iš tolo. Saloje **Herrenchiemsee** pilis, pastatyta Liudviko II-jo ir įrengta nepaprastai prabangiai. Kitoje saloje įdomus senas vienuolynas.

BESIRUOŠIANT IŠKYLAI

Dėl iškylos pobūdžio. Bevaikštant ir belaipiojant po kalnus, prieš mūsų akis iš už kiekvieno šlaito, keteros ar miško, it kino ekrane, atsiveria vis nauji vaizdai bei susidaro daugybė progų stebėti neregėtus gyvulius, žvėrelius ir augalus. Norėdami artimiau su kalnų pasauliu susipažinti, turėtume iškyloje išbūti apie 1 savaitę ir stengtis galimai daugiau vaikščioti ir laipioti.

Patogiausia iškylauti mažais būreliais, pav. skilties dydžio. Stengiamės susidėti visi vienodo fizinio ištvermingumo.

Iškylos programai daug įtakos turi nepastovus oras: debesuota — lankome kultūros paminklus (pilis, vienuolynus), tarpeklius (kur ir šiaip saulės spindulėlis sunkiai prasiskverbia), giedrėja — iškylaujame slėniais, giedra — keliamės į kalnų viršūnes, laipiojame aukštumomis.

Išlaidos. Maistu apsirūpinus išvažiuojant, svarbiausios išlaidos (vienam asmeniui) bus:

a) kelionė iki kalnų ir atgal (žiūrint iš kur važiuojam):

b) nakvynė (1 nakčiai ar parai) RM 1,5 — 3;

c) vieliniai vagonėliai (į viršų ir žem.) RM 3 — 6;

d) (iškylaujant Bavarijos Alpėse) kelionė kalnų traukinuku į Zugspitze apie RM 25,—.

Valgis. Maistingas ir pakankamas valgis veikia gerai į iškylautojų nuotaiką.

Drabužiai. Apsirengiame lengvai, patogiai. Ypač tikriname batus, kad būtų patogūs, stiprūs ir nepraleidžią vandens. Stengiamės apseiti su viena kuprine. Neužmirštam pasiimti lietpalčio. Mūsų išorinė išvaizda turi pašaliečiui sudaryti gerą įspūdį,

Nakvynę gerausia iš anksto paštu ar per apsukresnį brolį užsisakyti. Bet neturėdami užsisakę irgi nežūsim — skautas visada randa išeitį. Per metines šventes (Velykas, Sekmines, Kalėdas, N. Metus) nakvynę gauti sunkiausia. Tada ir prie vielinių vagonėlių sunkiau prisitaikyti. Neužmirštam, kad Alpių pakraščiuose esančiose D. P. stovyklose yra skautų, kurie mums taip pat gali padėti.

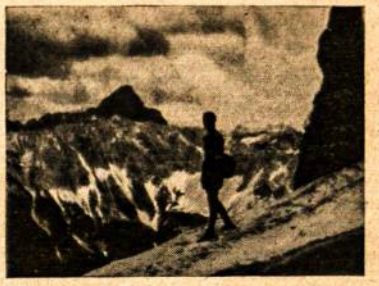

Raketa ir rikošetas

LAURENCE KIRK

Dažnai pagalvodavau, kad kokia nors tarpplanetinė nelaimė lengvai galėtų turėti keliančių rūpesčio pasekmių, bet niekad nebuvau numatęs, kaip ji įvyks, nė tų nepaprastų dalykų, kuriais ji pasireikš.

Tuo laiku, keliems mėnesiams po vokiečių karo pabaigos praėjus, aš gyvenau Pershore, netoli Worcesterio. Vieną saulėtą popietę pasiėmiau savo mašiną, norėdamas pasidžiaugti padidinta benzino norma ir nuvykti į garsią Bredono kalvą. Čia buvau beveik visai vienas; viskas atrodė labai maloniai, su baltais debesimis danguje, su ružavais šešėliais, slinkusiais virš turtingų slėnių, kuriuose slyvos jau buvo pradėję sirpti. Danguje skambėjo vyturiai. Jau buvau bepradedąs galvoti: „štai, esame beveik ten, nuo kur buvome pradėję — vyturiai vietoj sirenų, debesys vietoj lėktuvų, taika, puikiausia taika!“ —, kai tą pačią akimirką staiga pasigirdo kitas garsas, taip pat danguje ir taip pat nematomas, bet tikriausia ne vyturio balsas.

Tai buvo stiprėjąs švilpesys, toks, kurį panaudoja šiurkštus kareivis, pamatęs porą gražių kojų. Tačiau čia nesimatė jokio neaptašyto kareivio, nei kitų kojų, be manųjų; tokiu būdu tatai negalėjo būti kareivio švilpimas. Šiam garsui atvaizduoti geriausia tinka mano reakcija į jį, kuri buvo instinktyvi ir staigi. Per kokią $^1/_{20}$ sekundės dalį puoliau į netoli esančią duobę, kuri, mano laimei, buvo sausa, bet užtat pilna priaugusi dagių dilgelių, kurios, anaiptol, nebuvo malonios. Tačiau man, buvusiam oro sekėjui, buvo tekę pergyventi ir blogesnių dalykų. Spaudžiau galvą vis žemyn ir žemyn, tarp dilgelių, ir laukiau sprogimo.

Bet sprogimo nebuvo. Švilpimas, pasiekęs beveik pragarišką laipsnį, staiga nutrūko. Po maždaug penkių sekundžių laiko pasigirdo švelnus „pliopt!“ į žemę, maždaug 14—18 m. atstu nuo manęs.

Galvos nepakėliau iš karto; tebegulėjau, nosį įbrukęs į dilgeles, ir klausiausi vyturių čiulbėjimo danguje.

Labai atsargiai pakėliau galvą ir apsižvalgiau. Už kokių 16 m. pamačiau kažką pnašaus į baltą nosinę, gulinčią ant paparčių krūvos.

Mano pirmoji mintis buvo pasišalinti tuoj pat iš Bredono kalvos, palikti vyturius ir tolimesnį tyrimą palikti Bombų Žinybai, jei tokia įstaiga dar tebeegzistavo. Bet prieš savo norą prisiminiau, kad vis dar tebebuvau atsarginis ir, po plaukus šiaušiančių instruktavimo kursų, buvau laikomas parengtu kovoti su padegamomis bei paprastomis, iki 25 svarų svorio bombomis.

Reikiamu atsargumu prisiartinau prie nosinės ir radau, kaip ir tikėjaus, kad jos esama mažo šilkinio parašiuto. Spėjau, kad jis taip buvo sukonstruotas, jog išsiskleistų visiškai nedideliame, kokių 500 pėdų, aukštyje. Tik tokiu būdu galėjau paaiškinti švilpimą ir paskum sekusią tylą. Tačiau perdaug parašiutu nesirūpinau. Prie jo, gudriai sukonstruota kilpa, buvo pritvirtintas aliumininis cilindras, dydžiu ir išvaizda panašus į odinę termoso butelio makštį, kuris tvirtai laikėsi paparčiuose. Mane pirmiausiai sudomino cilindro galai. Tikėjaus pamatyti kokios nors rūšies degtuvą, bet nieko panašaus neradau. Cilindro šone pastebėjau įrašą, kuris didelėmis raidėmis skelbė: ŠIO CILINDRO TURINYS NĖRA PAVOJINGAS.

Visa tai labai malonu. Bet kursuose buvau susipažinęs su apgaulės priemonėmis, todėl įrašas manęs visiškai neįtikino. Tyriau šį daiktą iš visų pusių, tačiau vengiau jį paliesti. Cilindre buvo ir daugiau įrašyta, bet, nelaimei, toje dalyje, kuri buvo atgręžta į žemę. Kitaip tariant, tas, kuris norėtų įrašą perskaityti, turėtų cilindrą švelniai apversti.

Gerai, aš jį apverčiau. Nepasakysiu, kiek ilgai tatai užtrūko, nei kaip aš tatai atlikau, bet aš apverčiau.

Ir štai atlyginimas už mano atsidavimą pareigai:

“ŠIS CILINDRAS YRA PRIVATI SIR BASIL STAMFORDO, BART., F. R. S., 15 BELGRAVE SQUARE, LONDON, SW 1, NUOSAVYBĖ IR TUOJAU TURI BŪTI JAM ASMENIŠKAI ĮTEIKTAS.“

Tai buvo perdaug po to, ką buvau išgyvenęs! Garsiai nusikeikiau, be jokio atsargumo paėmiau cilindrą ir nuėjau prie mašinos.

Tą naktį savo bibliotekoje Pershore atidariau cilindrą. Jį atidariau su peiliu konservų dėžutėms atidaryti, ginklu, kurį dabar moku labai gerai naudoti. Bet prieš pradėdamas šį darbą, parašiau laišką Sir Basil Stamfordui, Bart., F. R. S., 15 Belgrave Square, London SW 1.

Nepažinau šio vyro ir nebuvau apie jį girdėjęs; tačiau nerandu reikalo pažinti vyrą, kuris man nepatinka. Tuoj atsisėdau ir parašiau, labai šaltai, kad aš, garbingas pilietis, vos išvengiau rimto sužeidimo, galėjusio mane ištikti, jam taip nerūpestingai elgiantis su jo privačia nuosavybe. Ir dar parašiau, kad jei jis ar kuris kitas baronetas šį sprogstamąjį kūną norėtų atgauti, turėtų atvykti ir pasimti jį iš manęs Pershore.

Manau, kad satisfakcija, kurią patyriau rašydamas šį laišką, paskatino mane imtis konservinio peilio. Ilgai netrūkau, ir jei būčiau galvutę pasukęs į kairę, o ne į dešinę, nebūtų reikėję nė konservinio peilio. Svarbu, kad jau netrūkus cilindro turinys gulėjo ant stalo, o tą turinį sudarė dvidešimt lapų popierio, smulkiai prirašyto atbukusiu pieštuku, visiškai nepaisant gramatikos taisyklių.

Ten atpasakota istorija pirmiausia atrodė visiškai nesuprantama, atrodė sapnu, blogu sapnu, surašytu dar tebesapnuojant. Antra vertus, tik pradėjęs skaityti, tuoj pajutau neramų jausmą, kad ši rašysena man pažįstama; įveikęs pirmus keturis puslapius, pažvelgiau į paskutiniojo puslapio pabaigą, kuri taip skambėjo:

„taigi matote, drauguži, šiuo metu sėdžiu tikrame marmelade.

S. O. S.

S. O. S.
Jimmy.“

Tatai apšvietė mane lyg žaibas. Jimmy Deane!

Kaip teisinis vienos iš daugelio nukentėjusiųjų pusės patarėjas, turėjau progos gana daug žinoti apie Jimmy Deane. Jis buvo vienas tų, labai patrauklių ir visiškai be atsakomybės jausmo jaunų vyrų, kuriems karas buvo Dievo dovana. Jam tatai reiškė turėti teisinį išėjimą iš bėdų, įgalino jį iš dėkingos valdžios

gauti pasižymėjimus, vietoj to, kad jis turėtų pasirodyti Bow Streete. Jis buvo vienas pirmųjų, pradėjusių praktikuoti parašiutizmą ir nuo to laiko jis nusklęsdavo iš vienos bėdos į kitą. Bet jo nelaimei, net šis visų laikų didžiausias karas negalėjo absorbuoti jo palinkimo į nesekmę. Jis, kartas nuo karto, gaudavo atostogas, o atostogos jam visad reiškė moteris. Jei kuri moteris Jimmy atrodė patraukli, jis nesirūpino sužinoti, kas ji tokia. Ji galėjo būti prižiūrėtoja Chancery arba lady is Waitingo; Jimmy tatai nesudarė skirtumo. Ir nebuvo svarbu, turi ji vyrą ar ne, nors beveik visuomet tuo rūpinosi ji. Jimmy su parašiutu nusileisdavo į jos gyvenimą, o kai afera būdavo pribrendusi skirybų teismui, apie Jimmy buvo sužinoma, kad jis esąs permestas į kokią tolimą Jugoslavijos dalį ir ten pradėjęs kariauti antrame fronte. Skirybų byla dar kurį laiką turėjo eigą, o paskui ją numarindavo. Ir kai Jimmy kitą kartą vyko atostogų, moteris būdavo jau visiškai kita.

Tai tiek apie poną Jimmy Deane. Bet apie jį prisiminiau dar vieną dalyką. Kažkaip ankščiau jo vardas buvo pasirodęs žuvusiųjų sąraše, po antrašte: „dingęs per oro operacijas“. Kai aš tai perskaičiau, pagalvojau prie progos: „O, gerai! Gal dabar vedę vyrai galės saugiai gyventi pasaulyje“. Bet antraštė — „dingęs per oro operacijas“ — skambėjo keistai. Kodel ne „dingęs per aktyvius veiksmus“?

Buvo jau gerokai po vidurnakčio, kai galvojau apie tai. Tačiau pasilikau ir vėl peržiūrėjau šiuos dvidešimt tarp savęs nesirišančių puslapių, ieškodamas išsprendimo. Bet jo neradau. Ši fantastiškoji istorija atrodė kaip knygos II-as tomas, kuris lieka nesuprantamas, kol nėra perskaitytas I-as tomas. Taip pat man buvo aišku, kad norėdamas žinoti pirmąjį tomą, turėčiau kreiptis į tinkamą asmenį — į baronetą.

Ryžaus eiti ir iškviesti Belgrave Square 15.

Tikrai, jis buvo tas, kuris atvyko pas mane. Jis buvo maždaug Jimmy amžiaus ir turėjo žavingas manieras. Mane jis tuoj suminkštino, kreipdamasis į mane žodžiu “sir“.

— Labai, labai apgailestauju, sir, kad turėjote pergyventi nemalonumų ir vargo. Jei viskas būtų ėję kaip reikia, cilindras iš viso nebūtų nukritęs šioje krašto vietoje.

Užtikrinau jį, kad tikrovėje nieko ypatingo nebuvo įvykę, atsiprašiau už smarkų laiško toną ir paklausiau, ar jis jau pusryčiavęs.

— Pusryčiavau prieš išvykdamas, ačiū, drauguži — (pastebėjau kaip greit jis metė žodį “sir“, kai jis atsiekė savo tikslą). Visuomet pusryčiauju prieš kur nors vykdamas.

Buvome tuo laiku bibliotekoje ir jis pastebėjo ant stalo cilindrą.

— A, štai jis! . . . Taip ir galvojau!

O toliau, kiek įsižeidusiu tonu:

— Kaip matau, jį atidarėte!

— Esu atidaręs. Turite pretenzijų?

— Taigi, atsargumas, drauguži, atsargumas! Bet manau, kad dabar tai jau nebeturi reikšmės. Po kelių dienų visa istorija pasibaigs. Jūs žinote iš ko tai yra?

— Taip, Jimmy Deane.

— Ar Jūs pažįstate Jimmy Deane?

— Esu daug apie jį girdėjęs.

Sir Basilis paprašė mano leidimo perskaityti turinį. Paprašiau skaityti ir atsisėdau, stebėdamas jį. Kokį pusvalandį nekalbėjome; skaitydamas suraukta kakta jis atrodė lyg višta, kuri deda kiaušinį su netikrų spalvų dėmelėmis. Pagaliau jis atidėjo popierius į šalį ir nuvargusiai atsiduso.

— Manau, kad jis sako tiesą, — jis pasakė. — Jis yra tikroje bėdoje.

Akimirką lūkterėjau ir paklausiau:

— Ar nebūtų perdaug, jei paklausčiau, kaip ši nepaprasta situacija atsirado?

— Ne, nemanau, — jis atsakė. — Galiu Jums papasakoti. Turiu tam tikros vertės žinių ir buvau atidavęs save ir savo namus valdžios dispozicijon. Vadovavau specialiam Met. Biurui, kuris dirbo kariuomenei.

— Met? — paklausiau.

— Meteorologiniam, — jis paaiškino trumpai. — Tuo laiku buvo didžiausia tyla, bet dabar viskas aiškėja . . . Buvome nusprendę padaryti stebėjimus mėnulyje, kurie buvo reikalingi mūsų vienai operacijai.

— Gerasis Dieve, taip toli buvote pasiryžę?

— Buvome pradėję, — atsakė. — Šios naujos raketos visą problemą padarė, palyginti, paprastą. Žinoma, viskas turėjo būti rūpestingai apgalvota. Šiuo atveju buvome nusprendę, kad raketa skries pro mėnulį tiesiu kampu, 20—25 mylių atstumu.

— Gražu, kad nepadarėte naujo kraterio sename mėnulyje, — murmtelėjau.

— Visai taip nebuvo, — jis tarė mandagiai. — Jei Jūs skristumėt tokiu greičiu pro stebimą daiktą, Jūs tikrai būtumėt turėję daug progos atlikti, kas reikalinga, o nesusidurti su juo . . . Visa buvo labai paprasta. Raketos įgulą sudarė 6 vyrai, kiekvienas atskiroje užantspauduotoje kabinoje, aprūpinti deguoniu, techniniais prietaisais ir parašiutais. Kapitonas buvo priešaky, sekykloje. Tinkamu momentu jis paspaudė mygtuką, kiekvienoje kabinoje įsižiebė raudona šviesa ir įgulai parodė, kad metas iškristi. Čia buvo daug laiko, maždaug po ½ sekundės tarp atskirų žybtelėjimų. (B. d.)

Laisvai vertė R. N.

Skautų ideologijos bruožai

(atkelta iš 3 psl.)

Iš skauto reikalaujama mandagumo ir riteriškumo. Mandagumas nieko nekainuoja, o viską perka. Skauto gi iš viso negalima įsivaizduoti nemandagaus. Jeigu skautų tarpe pasitaiko nemandagių jaunuolių, tai jie skautišką uniformą užsivilko dėl ko nors kito, bet ne dėl pačios skautybės.

Vienas iš skauto pažymiu — tai šypsena jo veide. Skautas visuomet linksmas, nenusimena ir nenustoja vilties gyvenimo bėdose ir nepasisekimuose. Jis visuomet blaivus, nevartoja svaigalų, silpninančių jo protą ir jausmus. Skautas taupus — jis taupo ne tik savo gautus ar uždirbtus pinigus, bet taip pat savo laiką, kurio jau jokiais pinigais nebegalima nupirkti.

Tokie, maždaug, skautiškosios ideologijos trumpi bruožai. Šia tema galima ir reikia daugiau rašyti ir ją detalizuoti. Lietuvoje mes turėjome šios rūšies porą veikalų, bet tremtyje tokios literatūros neteko matyti.

SAKALAS

(atkelta iš 15 psl.)

Jei sakalo neištinka koks nelaimingas atsitikimas, jis pasiekia 15–16 metų amžiaus. Tačiau stebėjimai parodė, kad tik retas sakalas gali išgyventi tokį amžių. Daug jauniklių žūva, todėl sakalų ir nėra daug.

Reikia pastebėti, kad sakalas yra pajėgus paukštis. Sakalo patelė, kuri pati sveria 1—2 kg, be vargo paneša 1 kg antį.

Sakalinių paukščių šeima apima 59 rūšis, iš kurių Lietuvoje randame 22 rūšis. Sakalas, apie kurį kalbėjome, Lietuvoje yra gana retas. Jis, nors ir peri mūsų krašte, mieliau tačiau pasirenka tokius kraštus, kuriuose jo nevargina žmonės ir kur gausu grobio. Lietuvoje paprastesnis yra gerokai mažesnis pelėsakalis (Falco tinnunculus L.), kurio ilgis siekia 32 cm. Dažniausiai tačiau galima matyti startsakalį, kuris minta smulkesniais paukšteliais, ypač startomis. Be šių sakalų rūšių retkarčiais pasitaiko dar skėtsakalis ir raudonkojis sakalas.

Sakalas gyvena visame pasaulyje, nors ir įvairuoja kiekviename krašte. Jis buvo žinomas jau senovės egiptiečiams, kurie jį imdavosi į medžioklės. Sakalinė medžioklė ypač suklestėjo viduramžiais, bet ji ir iki šiai dienai nėra išnykusi. Visais laikais ją ypač mėgo didikai.

Medžiojama su sakalu tokiu būdu: medžiotojas išeina arba išjoja, laikydamas ant rankos, apsaugotos odine pirštine, sakalą, kurio galva yra pridengta gaubtuvu. Pastebėjęs kokį tinkamą paukštį, medžiotojas nuima gaubtuvą ir atitinkamai sušvilpia. Sakalas pastebi grobį, puola jį, įveikia ir atneša medžiotojui. Stiprūs, išlavinti sakalai tokiose medžioklėse įveikia ir didelius paukščius, kaip gulbes, laukines žąsis, antis ir kt.

Latvių skautams 30 metų

F. SIPOLS

Šiemet sukanka 30 metų, kaip atsirado pirmieji latvių skautai. Pirmieji skautų būreliai susikūrė 1917 metais, kai būrelis latvių moksleivių sugrįžo atostogoms iš Tartu. Jie suorganizavo pirmus būrelius Rygoje ir Cesyje, o vėliau ir Jelgavoje, Aluksnėje ir Talsiuose. Visi šie būreliai dirbo vienas nuo kito nepriklausomai, be bendros vadovybės, sekdami rusų ir anglų skautų literatūros nurodymais. Šitie būreliai nesudarė latvių skautų organizacijos, bet jie pramynė pirmus žingsnius ir sudarė vėliau įsikūrusios organizacijos pagrindą.

Iš pirmųjų vadų dabar tremtyje dirba: P. Vilips, J. Dombrovskis, K. Dzirkalis, V. Radzinš, E. Rullis ir kiti. Už Latvijos ribų skautų būreliai buvo susikūrę dar ir Samaroje bei Vitebske, kur buvo nemaža latvių pabėgėlių. Kūrimosi darbas buvo trukdomas bolševikų ir vokiečių okupacijų, per kurias Rygoje žuvo vadas Vogelmans, o bolševikai Cesyje buvo suėmę visus skautų vadus, kuriuos įtarė esant baltagvardiečių šnipais.

Pasibaigus karams dėl nepriklausomybės, 1920 metais liepos mėn. 16 d. buvo sušaukta pirma skautininkų konferencija, kuri po 12 posėdžių priėmė ir paskelbė nuostatus skautų organizacijai tvarkyti. Tais pat metais skautų organizacija buvo patvirtinta Vidaus Reikalų Ministerijos ir pripažinta tarptautinio skautų biuro Londone.

1921 metais buvo išrinkta pirmoji centrinė valdyba su generolu G. Goppers priešakyje, kuris Latvių Skautų Sąjungai vadovavo iki jo nužudymo 1941 metais. Tais pačiais, 1921 metais buvo suorganizuoti pirmieji vadų kursai. 1922 metais įsisteigė pirmieji vyčių vienetai, o jų vadai sekančiais metais jau sušaukė pirmąjį vyčių suvažiavimą. Jūrų skautai buvo įsteigti 1923 metais karininko leitenanto E. Barotajs. Šį kūrimosi laikotarpį užbaigė didelis sąskrydis prie Kisės ežero, kuriame dalyvavo 1000 skautų. Tuo metu skautai buvo susibūrę 74 skautų, 4 jūrų skautų, 4 vyčių ir 37 jaunesniųjų skautų vienetuose. Iš viso buvo 142 vadai, 2660 skautų ir 600 jaunesniųjų skautų. Sekantis, vadinamas tarptautinio skautizmo, laikotarpis apėmė 1923—28 metus. Valstybės prezidentas J. Čakstė buvo išrinktas skautų garbės prezidentu, bet jis ir aktyviai domėjosi skautišku gyvenimu ir suteikė skautams daug moralės paramos. Po jo mirties kiti prezidentai: G. Zemgalis, A. Kviesis buvo kviečiami būti sąjungos garbės prezidentais. 1924 metais buvo sudarytas štabas (Vadija), kuris tuoj numatė skautų remėjus su uždaviniu:

1. Vienyti skautų naujus remėjus ir populiarizuoti skautų sąjungą.
2. Rūpintis organizacijos ištekliais, rengiant pasirodymus, loterijas ir panašiai.

Tame laikotarpyje daug skautų literatūros iš svetimų kalbų buvo išversta į latvių kalbą, o sykiu su ja latviai skautai pasisavino daug svetimų terminų, žaidimų, dainų, šokių ir pan.

Šis perijodas baigėsi 1928 metais, kada Rygos pajūryje įvyksta didelė stovykla, kurioje dalyvauja virš 2000 latvių ir 400 užsienių skautų. Sekantis periodas, vadinamis latviškojo skautizmo laikotarpis, prasideda 1928 metais ir tęsiasi iki 1934 metų.

1929—30 m. m. keli vadai nuvyksta į Angliją ir ten sėkmingai baigia Gilwellio kursus ir įgyja „Miško ženklus“. Netrukus panašūs kursai miško ženklui įgyti buvo įsteigti prie Gareželio, kur L. S. S-ga buvo įsigijusi žemės sklypą. Šių paskaitos buvo atspausdintos, o vėliau tų kursų paskaitos buvo spausdinamos keturis kart per metus.

J. D. N. (susitvarkymo ir darbo nuostatai) sudarė tvirtą pamatą, ant kurio gražiai augo latviško skautizmo rūmai. Sk. laikraštis „Ugunskurs“ skleidė latvišką skautizmą. Pasižymėjimo ženklai buvo suvienodinti ir pritaikinti latvių stiliui, terminologija, kur galima — sulatvinta.

1933 metais Rygoje, skautų šventėje lankėsi Vyr. Skautininkas pulk. J. Šarauskas ir „Sk. Aidas“ latvių skautams paskyrė visą numerį. Tą pat vasarą Latvijoje viešėjo B. P. su žmona ir 650 kitų anglų skautų.

1934 metais Prez. Kviesio buvo sudarytas Latvių Skautų Tautinis Komitetas, į kurį įėjo vadovaujantieji valstybės vyrai, skautų rėmėjai ir visuomenės šulai.

Šis perijodas pasibaigė didele stovykla Asaruose, kurioje dalyvavo apie 3000 skautų, ju tarpe skautai iš 13 užsienių valstybių. Iš Lietuvos buvo atvykusi viena draugovė, sktn. Vaivydo vadovaujama.

1934 m. L. S. S-goje buvo 148 vienetai su 6078 aktyviais nariais.

Sekantieji 4 metai (1934—38) sudarė reikšmingo darbo laikotarpį. Skautai tuo metu dirbo vieningą darbą tautos labui: senovės pastatus perkėlė į gamtos muziejų ore, atgaivino nepriklausomybės kovų paminklus ir pan., Rygoje įsigijo nuosavus namus.

Vilkiukai buvo reformuoti į jaunesniuosius skautus ir išleista jiems tinkama literatūra.

1935 m. įsisteigė oro skautai, kuriuos aktyviai rėmė civilinė ir karo aviacija.

Tarptautiniai skautų ryšiai stiprėjo, lygiagrečiai vyko ir trijų Pabaltijo valstybių skautų suartėjimas. 1936 m. Rygoje buvo sudaryta Pabaltijo Skautų S-ga.

Skautų skaičius tolydžio augo ir 1934 m. aktyvių narių jau buvo 10.000.

1934 m. Gareželio kursuose dalyvavo ir 6 lietuviai, o taip pat ir Tarp. Biuro Pirmininkas bei Gil-

wellio kursų vedėjas John Wilson, kuris stebėjo darbą ir pats pravesdavo kai kuriuos užsiėmimus. Jis pasakė: latvių skautai gali daug kur būti pavyzdžiu kitoms tautoms. Jie vieningi ir tiesūs tautinėje organizacijoje, kurios pareiga yra pirmoje eilėje savo narių tarpe išugdyti išdidumą ir meilę savo tėvynei.

Toliau jau seka juodos skautybei ir valstybei dienos. Sovietams okupavus Latviją, L. S. C. Organizacija tuoj buvo uždaryta, jos nariai tremiami, o gen. Goppers buvo rastas nužudytas kalėjime.

Skautiškas darbas buvo draudžiamas ir vokiečių okupacijos metu. Tik 1945 m., toli nuo tėvynės, vėl galėjo suliepsnoti skautiški laužai.

Atsikūrę skautai jautė skautiškos literatūros stoką, tačiau ši spraga jau baigiama užpildyti. Yra užmegstas ryšys su Tarp. Sk. Biūru Londone, o atskiri vienetai korespenduoja su užsienių skautais.

Vokietijoje, anglų ir amerikiečių zonose, kas 3 mėnesiai vyksta vadovų konferencijos, kuriose yra išdirbamos darbo gairės.

Įvyko keli vadovų parengimo kursai ir jau yra daromi žygiai vadų kursams atgaivinti.

Šiuo metu veikia 115 tuntų su 4160 skautų-čių, Visi dirba su šūkiu „Linksmai į darbą Latvijos tautai ir žemei!"

Lietuviai pas Anglijos skautus

Iš Greveno, Lübecko, Lehrtės ir kitų anglų zonos vietovių daug skautiško jaunimo išvyko Anglijon. Vos tik nuvykus, gegužės 26 d. teko mūsų skautams, susibūrusiems po 39 „Herkaus Montės" draugovės vėliava, skautininkui R. Spaliui vadovaujant, dalyvauti didžiuliame Viduri-nės Anglijos skautų apygardos sąskrydy. Jame dalyvavo per 2000 anglų skautų, vyriausioji Anglijos Imperijos skautų vadovybė, daug aukštų svečių ir šiaip žiūrovų. Mūsų skautų vienetas buvo vienintelis iš kitataučių. Jam teko dalyvauti parade su savo vėliava, programoj su vaizdeliu „Lietuva" (laisvoji Lietuva, okupacijos metu skriaudžiamas lietuvis, tremtiniai). Mūsų tautiniai šokiai, dainos, o ypač liūdnąsias dienas primenąs vaizdelis anglams padarė gilaus įspūdžio. Po savo kalbos pats Vyriausias Anglijos Imperijos Skautininkas aplankė lietuvius skautus ir kiekvienam paspaudė ranką. Per garsiakalbį vienas lordas, mūsų programai pasibaigus, pasakė miniai, kad pamatę jų skausmą turime jiems padėti grįžti į laisvą Lietuvą. Tarp daugybės anglų vėliavų mūsoji švelniai pleveno prie mūsų brolių palapinės! . . . **(LŽ)**

TAIKOS JAMBOREE

Rugpiūčio 9—21 d. d. Prancūzijoj įvyksta šeštasis pasaulio skautų ir skaučių sąskrydis, kuris pavadintas „Taikos Jamboree". Dalyvaus apie 40.000 skautų ir skaučių iš įvairių kraštų. Pirmasis jamboree buvo sušauktas 1920 m. paties skautybės įkūrėjo Baden-Powellio Londone.

„Jamboree", šį svetimai skambantį vardą, B. P. paėmė iš zulusų kalbos, kur šis žodis reiškia „milžiniškas susirinkimas".

Stovykla įvyks Moissono miške, prie Senos upės, netoli Nantes (70 km nuo Paryžiaus). Šalia prancūzų skautų ir skaučių, kurių čia bus 10.000, gausiausiai, apie 8000, laukiami Britų Imperijos skautiško jaunimo atstovai. 1500 amerikiečių skautų jau nusisamdė laivą perplaukti Atlantui. Mažiausią grupę, iš 40 dalyvaujančių kraštų, atsiunčia Irakas — 12 atstovų. Tuo tarpu Liuksemburgo kunigaikštystė, kurios gyventojų skaičius iš viso tesiekia 10.000, atstovaus 35 jaunuoliai.

Birželio 17 d. Detmolde lankėsi Tarptautinio Skautų Biuro atstovas John Monnet, kuris pranešė, jog „Taikos Jamboree" laukiami ir 200 pabaltiečių skautų. Lietuvių grupę, kaip susitarta, sudarys 75 skautai ir skautės iš visų trijų okupacinių zonų. Vykstantiems nustatytos šios sąlygos: amžius 13—17 metų, vienai draugovei trys vyresnio amžiaus skautininkai; iki Prancūzijos sienos kelionę apmoka patys vykstantieji, o kitas išlaidas padengs Tarpt. Biuras.

Latvių skautų darbo paroda

Latvių skautybės trisdešimties metų sukakčiai paminėti Ansbacho latvių stovykloje balandžio 20 d. buvo atidaryta skautų rankdarbių ir skautiškojo darbo paroda. Vėliau ši paroda buvo perkelta ir į kitas latvių DP stovyklas. Ir gegužės 10—11 dienomis mes galėjome ją matyti Würzburgo Centrinėje stovykloje.

Paroda, galima sakyti, atsirado spontaniškai. Ir keletą valandų prieš parodos atidarymą nebuvo galima žinoti, ką joje matysime, nes eksponatus apie kuriuos iš anksto nebuvo pranešta, atvežė skautininkai važiuodami į konferenciją.

Vienetų pasiruošimas ir prisidėjimas pralenkė tai, ko buvo tikėtasi, ir parodos patalpa pasirodė esanti per maža, kad būtų galima sutalpinti visa, kas buvo atvežta.

Demėsį traukė konkurso darbai veikliausiojo skautų vieneto vardui įgyti: „Vieneto pavadinimo vieta", „Darbas, lautos dvasios turtų požiūriu" ir „Latvijos vaizdų albumas". Kiekvienas skautų vienetas apie savo vieneto pavadinimą (kuri nors Latvijos vietovė) surinko įvairią medžiagą. Ten yra geografinės ir istorinės žinios, padavimai, pasakos, liaudies dainos, tenykščių pasakojimai, žemėlapiai, vaizdai, Dėmesio vertas surinktosios medžiagos gausumas. Platesnieji darbai — „Satekla", „Kuldiga", „Burtnieki", „Aivieksti", „Lietvardė", „Daugmalė".

Įspūdingi varžybų darbai „Darbas, tautos dvasios turtų požiūriu". Visi darbai iliustruoti arba originaliais piešiniais arba panaudojant pritaikintus pavyzdžius. Be liaudies dainų surinktos ir pasakos patarlės bei priežodžiai, taip pat ir latvių poetų kūriniai apie darbą. Geresnieji latvių darbai yra atlikti Kuldingos, Sateklos, Tervetes, Burtnieku, Raunos, Liepojos ir Embutės skautų vienetų.

Taip pat matome 77 skautų ir 22 jaunesniųjų skautų amatų ir specialybių ženklų pavyzdžius ir šių ženklų įgijimui atliktuosius darbus: šlifavimo skritulys (14.000 apsisukimų per minutę), metaliniai namų apyvokos reikmenys, pinti daiktai, įrišta knyga, molinis ąsotis, sagtelė, raktas, lėktuvų modeliai ir kiti darbai. Čia pat matomi ir įvairių, skautų pagamintų žaislų pavyzdžiai.

Daug stalų užima įvairūs skautų rankdarbiai — medžio raižiniai, kitoki medžio dirbiniai, metalo plastika, odos darbai, pinti daiktai, dirbtinio stiklo dirbiniai, metaliniai ir mediniai namų apyvokos reikmenys, keramika, sidabro ir vario sagtys ir kiti.

Išstatytosios foto nuotraukos rodo, kad vienetų užsiėmimuose, vasaros stovyklose ir kitose sueigose vyksta intensyvus darbas; daug išradingumo ir darbo įdėta įrengiant vienetų būklus latviškame stiliuje.

Nemažai matome ir vienetų periodinių leidinių, kurie spausdinami rotatorium, šapirografu, mašinėle ir ranka rašomi.

Skautininko A. Gailio išgelbėtas beveik pilnas latvių skautų literatūros rinkinys įgalino ir tremtyje išleisti skautišką knygų. Parodoje išstatyta — „Jaunesniųjų skautų draugovė", „Kelias į laimę", „Amatų ženklai, specialybių ženklai", V. Kletnieko „Latvių skautybei 30 metų", rankraščiai skautų kalendoriui ir kitiems leidiniams.

Reikia džiaugtis, kad latvių skautams nestinga darbo entuziazmo, o jų vyresnieji gali būti patenkinti — skautų eilėse auga darbšti, latviška jaunuomenė.

Gilwellio kursai

Tarptautinio Biuro atstovas, lankydamasis Detmolde, ir patyręs, kad tarp pabaltiečių skautų yra Gilwellio kursus baigusių Anglijoje, pavedė patiems tokius kursus suorganizuoti čia, Vokietijoje. **(LŽ)**

● Šis tas apie miegą

(žiūr. 13 psl.)

Mes užmiegame, kaip ir pabundame sekundės laiku.

Netiesa. Pusiau miegodami, nakčiai prasidedant ar baigiantis, praeiname stadiją, kai negalime kalbėti, bet aiškiai girdime garsus. Mūsų galia judėti tada miega, tačiau girdėjimo organai tada budi.

Miegojimas ant kairio šono kenkia širdžiai.

Netiesa. Nėra jokio skirtumo ar sveikas žmogus miega ant nugaros ar ant bet kurio šono.

Pieš einant miegoti labai sveika išgerti ko nors karšto.

Netiesa. Skysčiai spaudžia pūslę, sukeldami nemigą. Norint ramiai praleisti naktį, vakare nereikia vartoti daug skysčių.

Fizinis nuovargis gali apsunkinti užmigimą.

Tiesa. Šilta vonia yra gal būt geriausia priemonė sumažinti įtempimui, kilusiam nuo per didelio neįprasto judėjimo prieš miegą.

Blogiausias dalykas, esant nemigai, yra rūpinimasis jos padariniais sekančios dienos darbui.

Tiesa. Dr. Donald A. Laird, kuris tyrinėjo miego įpročius Colgate Universitete, pataria, negalint užmigti, nuspręsti sekančią dieną vėliau keltis. Žinodami, kad poilsiui turite užtektinai laiko, lengvai užsnūsite.

Kad miegas atneštų geriausią poilsį, matracai ir spyruoklės turėtų būti vidutinio minkštumo.

Tiesa. Minkšta lova yra didžiausias sveiko miego priešas, lygiai bloga yra ir kieta lova.

Popiečio miegas yra grynai malonumų ieškojimas ir sumažina žmogaus veiklumą.

Netiesa. Tyrinėjimai Stephens College, Missouri, JAV, parodė, kad kai studentai po pietų vieną valandą pamiegodavo, jų mokslo rezultatai būdavo geresni, nei tada, kai jie tą laiką sunaudodavo mokymuisi.

Protinis darbas yra pats blogiausias galimas pasirengimas nakties poilsiui.

Tiesa. Ramus vakaras, užbaigiamas pasivaikščiojimu raumenų pavargimui, yra pats geriausias pasirengimas miegui. („Reader's Digest")

Vertė Vyt. A.

Veiklūs vyčiai Seligenstadte

Seligenstadto skautai vyčiai savo gyvybės impulsą gavo, galima sakyti, dviejų savaičių (1946. VII. 22 — VIII. 6) tunto stovykloje. Pirmas jų darbo vaisius buvo stovyklos dienraštukas „Stovykla". Kruopštus ir įdomus „Stovyklos" parengimas, aiškus rašomos mašinėlės šriftas ir tuoj pat spėtos „iškepti" nuotraukos, laikraštuką iškėlė į dėmesio centrą. Jame be stovyklos vadų gražių ir apipavidalintų straipsnių, tilpo didžiųjų vyrų pamokomosios mintys, lengvi pasiskaitymai ir skanaus juoko keliančios dienos aktualijos.

Stovyklavimo metu vyčių nuveiktus darbus tunto vadovybė įvertino teigiamai ir jiems pavedė skautų tunto švietimo bei kultūrinino gyvenimo sritį.

Drauge išgyventos dvi savaitės vyčiams suteikė artimesnį vienas kito pažinimą. Bendrame darbe išsiryškino asmeniniai skirtumai bei vieningumas, o vieningos idėjos saitas privedė prie broliško sugyvenimo. Todėl ir šis naujas vadovybės uždavinys neatrodė nenugalimas.

Dar tebegyvenant stovyklos nuotaikomis, buvo pajusta vyčių tvarkos ranka. Buvo ruošiamos įvairios paskaitos, kurių prelegentais mielai sutiko būti bendruomenės intelektualai, rengiami konkursai draugovių veiklai pagyvinti ir mažuosius brolius darban įtraukti. Sporto varžybos tarp atskirų vienetų patraukė stovyklos gyventojų dėmesį ir buvo labai gyvai sekamos iki galo.

Atjausdami sergančius tautiečius, vyčiai suorganizavo kelias iškylas į Lohro ligoninę. Tomis progomis ligonius apdovanojo kukliomis dovanėlėmis, spausdintu žodžiu, o meniniais pasirodymais atitraukė nuo kasdieninės pilkumos. Sk. vyčių iškelta mintis aplankyti kaimyninius tuntus sulaukė gyvo pritarimo ir buvo tuoj realizuota. Su įvairiais parengimais, atskirais meniniais pasirodymais buvo aplankyti Schweinfurto, Würzburgo ir Scheinfeldo tuntai.

Skautų vyčių veikla atkreipė komiteto dėmesį. Bendruomenės vadovai, matydami produktingą skautiško jaunimo užsimojimą, jiems pavedė tvarkyti visos stovyklos kultūrinį gyvenimą (palaikant kontaktą su švietimo vadovu).

Dabar į sk. vyčių rankas perėjo įvairūs parengimai, meninių pasirodymų organizavimas ir jiems patikėtas bendruomenės jaunimui kultūrinių vakarų bei pramogų rengimas. Tuo buvo sulaikytas jaunimo dėmesys stovykloje. Pastebimai sumažėjo neigiami ir bendrai lietuvių vardui garbės nedarą reiškiniai už stovyklos ribų.

Dar vyčių eiles sustiprino iš Wiesbadeno persikėlęs Tautinis Ansamblis.

Kiekvienas aukštesnio asmens apsilankymas stovykloje neapsėjo be skautų organizuoto sutikimo, o vyčiai dažnai pasireikšdavo savo sumanumu darant įvairius papuošimus, bei statant sutikimui garbės vartus.

Pasireikšdami spaudos darbe atgaivino „Stovyklą", padarydami iš buvusio dienraščio savaitraštį ir dabar kas šeštadienis iš po rotatoriaus išeina įdomus skautiškas leidinukas. Jame be vietos kronikos ir skautiškų žaidimų, gausiai talpinama skautų literatūros, kurios stoką tremtyje ypatingai jaučiame.

Daug iniciatyvos ir gražaus darbo yra įdėjęs būrelio vadovas skltn. J. Zinkus, laikraštėlio redaktorius skltn. V, Tarvainis-Benediktas Viesulas ir administratorius skltn. A. Rutkauskas.

Kiti būrelio nariai savo idėjomis ir konkrečiu darbu t. p. aktyviai dalyvauja spaudos ir visuomenės kultūrinimo darbe. Tuo jie duoda gražų pavyzdį, kaip susiorganizavęs jaunimas, nors ir nepalankiose sąlygose gali nudirbti didžius darbus.

sk. v. S. Meškuitis

Kas naujo Dainavos tunte

Wiesbadene metus su viršum laiko žydėjęs ir bujojęs Dainavos tuntas šiandien randasi Kasselyje. Besikeliant stovyklai, tuntas neteko daug vadų, kurie išvyko į kitas stovyklas. Atvykęs į Kasselį rado vietininkiją, kuri įsijungė į Dainavos tuntą ir kartu varė toliau skautiško darbo barą. Prieš kurį laiką atsiskyrė sesės ir sudarės atskirą mergaičių Vilijos tuntą.

Kasselyje, esant daug sunkesnėms sąlygoms kaip Wiesbadene, skautiška veikla buvo truputį apsnūdus, bet dėka vyr. sktn. St. Jakšto, kuris ne tik dideliu savo skautiškų žinių bagažu ir patarimais labai daug padeda, bet moka ir gražiai sudominti, paraginti bei pagyvinti skautišką veiklą, vėl Dainavos tuntas įžengė į pilnas darbo vėžes.

Šv. Jurgio šventės proga tuntas padarė iškylą į netoliese esančią kalno atšlaitę, kur išklausė pamaldas ir pažaidė bei pasidžiaugė saulėta diena, susikaupė rimtam minėjimui. Minėjimo metu buvo pasveikintas tunto globėjas, gimnazijos direktorius Jurgis Kosys. Laužu užbaigta šventės diena įnešė kiekvienam skautui ir gausiai atsilankiusiai visuomenei, mistiškos nuotaikos. Iškyloje taip pat dalyvavo ir Vilijos tuntas.

Motinos dieną skautai pagerbė savąsias mamytes. Paprašė Aukščiausio sveikatos čia ir likusioms tėvynėje motinoms. Po pamaldų abiejų tuntų iniciatyva buvo suruoštas minėjimas, kuris praėjo atatinkamoje nuotaikoje. **s. v. vyr. valt. P. P.**

Red. pastaba: Šis „Gairių" nr. dėl techniškų kliūčių išėjo pavėluotai. Sekantis — 3 „G." nr. pasirodys antroje rugpiūčio mėn. pusėje.

With approval of UNRRA Team
printed at Schweinfurter Druckerei und Verlagsanstalt G. m. b. H.

Spausdinta Schweinfurter Druckerei und Verlagsanstalt G. m. b. H.

ALp(LKA)5350
1947, Nr.2

GAIRĖS

LEIDINYS SKAUTAMS VYČIAMS

Redaguoja skautų vyčių redakcinė kolegija: psktn. R. N. Vidugiris, vyr. skltn. Algis Dormantas, pskltn. Jonas Akšys.

Adresas: (13a) Würzburg-Zell, Nord-Kaserne, DP-Camp.

Leidžia Würzburgo 95-ji Skautų Vyčių Draugovė.

90. 779 180